Үлкендер жолы – ұлық!

АЛАТАУ Ардагері

alm_obl_ardager@mail.ru | Алматы облыстық қоғамдық-саяси газеті | №47 (160) 5 қараша 2026 жыл

● ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТІ Қ.ТОҚАЕВТЫҢ ЖОЛДАУЫ

Адами капиталды, ғылым мен жасанды интеллектіні дамыту – ел дамуының жаңа кезеңіндегі басты басымдықтар

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Жаңа тарихи кезеңдегі Қазақстанның өзекті міндеттері» атты Қазақстан халқына жолдауының толық мәтіні жарияланды.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Жаңа тарихи кезеңдегі Қазақстанның өзекті міндеттері» атты Қазақстан халқына Жолдауы.

Құрметті Құрылтай депутаттары және Үкімет мүшелері!

Бүгін мен Мемлекет басшысы ретінде Қазақстан халқына дәстүрлі Жолдауымды жариялаймын. Бұл Жолдаудың мәні де, мазмұны да айрықша.

25 қазанда ұлттық мерекеміз – Республика күнін атап өттік. Осы күні Егемендік туралы декларация қабылданды. Біз дербес ел болу жолында батыл қадам жасадық. Көп ұзамай Тәуелсіздік туын биікке көтеріп, елдігіміздің іргесін бекіттік.

Міне, биыл қасиетті Тәуелсіздігімізге 35 жыл толып жатыр. Бұл тарихи меженің ұлт шежіресінде алатын орны бөлек.

Биыл наурыз айында халқымыз мемлекеттігіміздің негізгі тірегін – Конституциямызды қабылдады. Бұл тұтас еліміз үшін тарихи мән-мағынасы терең оқиға болды.

Конституцияны бірнеше ұрпақтар арасындағы қастерлі келісім деп атауға болады. Өйткені Конституцияда Қазақстанның қазіргі бітім-болмысы мен болашақтағы бейнесі нақты айқындалды.

Азаматтарымыз жаппай қолдаған Конституция 1 шілдеде заңды күшіне еніп, еліміздің саяси жүйесінің түбегейлі жаңғыруына, жаңа билік институттарының құрылуына үлкен серпіліс берді. Жұртымыз жарқын болашаққа бастайтын ауқымды жұмысты атқаруға белсенді түрде кірісті.

Ел өміріндегі тарихи өзгерістердің барлығы халықтың көз алдында болып жатыр. Бұл мәселе аса маңызды болса да, көп сөз айтудың қажеті жоқ деп ойлаймын.

Бүгін мен еліміздің әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсарту жөніндегі ойларыммен бөлісемін, алдағы мақсат-міндеттерге тоқталамын.

Ашығын айтсақ, бүгінде тәуелсіздігіміз бен егемендігімізді қорғауға қатысты барлық мәселе әлі толықтай шешімін тапқан жоқ. Бұл – алдымызда көптеген өзекті міндет тұр деген сөз.

Жұмысты ойдағыдай орындау үшін, ең алдымен, бүкіл қоғамымыз тату болуы керек. Бірлік пен келісім болмаса, ешқандай реформа және ілгерілеу болмайтыны айдан анық.

Қазір жаһандық сын-қатерлер әлдеқайда қауіпті сипат алған кезде қоғамымызда талап пен тәртіпке басымдық беруіміз қажет.

Қазіргі таңда әлем елдері арасында ақылға қонымсыз жалған айыптаулар, астыртын текетірестер күшейді, ал алпауыт, ықпалды мемлекеттердің арасында жаппай өзара сенім дағдарысы пайда болды.

Бақылаусыз, жүйесіз көші-қон ағындары әлдеқайда көбейді, бұл бірнеше еуропалық елдің қауіпсіздігіне үлкен зиян келтіргеніне көзіміз жетті.

Біріккен Ұлттар Ұйымының абырой-беделі үлкен тоқырауға ұшырады. Халықаралық құқықтың құндылығы төмендеп кетті. Қысқасы, қазіргі әлем бұлыңғыр дәуірге аяқ басты, оның келешегі қандай болатыны туралы саясаткерлер мен сарапшылар арасында біртұтас пікір жоқ.

Күллі әлем жұртшылығы аласапыран кезеңде өмір сүріп жатыр десек, артық болмас. Мұндай күрделі, болжамсыз ахуал «қырғи-қабақ соғыс» кезінде де болмаған еді.

Дәл осындай құбылмалы заманға қарамастан, Қазақстан ел дамуының жаңа дәуіріне үлкен сеніммен қадам басып, кең ауқымды саяси реформаны іске асырды. Бұл – дүние жүзінде өте сирек кездесетін құбылыс.

Енді алдағы уақытта да еліміздің егемендігін нығайтуымыз керек. Бұл – қазіргі әлемдегі бұлыңғыр ахуалда ішкі тұрақтылықты сақтай отырып, өсіп-өркендеу деген сөз.

Осы жолда бүкіл қоғам, соның ішінде отаншыл, белсенді, білімді азаматтар қарқынды еңбек етуі керек. Құрылтай депутаттарына да үмітім зор.

Осындай жағдайда мемлекеттік аппарат пен құқық қорғау мекемелерінің рөлі аса маңызды екені баршаңызға түсінікті.

Басқаша айтқанда, қазіргі буын өкілдері, яғни біз келе жатқан жас ұрпақтарға жоспарлар мен тұжырымдар емес, экономикасы қуатты және

қарқынды, жоғары технологиялары дамыған, білім мен ғылымға негізделген, заңды мойындайтын, жасампаз әрі озық, геосаяси тұрғыдан күші мен ықпалы бар Қазақстанды қалдыруымыз керек.

Бұл – ұлтымыздың алдында тұрған нағыз стратегиялық міндет.

Құрметті депутаттар!
Құрметті Үкімет мүшелері!

Еліміз ұдайы қарқынды дамуы үшін ауқымды міндеттерді сапалы әрі жедел іске асыру өте маңызды.

Азаматтарымыз толыққанды әлеуметтік инфрақұрылыммен қамтылуы керек. Бұл – халықтың тұрмыс сапасын көтерудің маңызды шарты.

Сондықтан басты назарды инфрақұрылым құру ісіне аударамыз.

Бұған дейін де айттым: Қазақстан ауқымды құрылыс алаңына айналуға тиіс. Мәселе жекелеген жобаларға қатысты болып отырған жоқ.

Жалпы, барлық аймақта жаппай құрылысты бастап, жандандыру қажет.

Бірінші кезекте, жан-жақты зерттеу және талдау жүргізіп, облыстардың денсаулық сақтау, білім беру, мәдениет және спорт нысандарына деген қажеттілігін егжей-тегжей анықтау жұмысын тез арада толығымен бітіру керек.

Біз ауыл-аймақтарды дамыту мәселесін әрдайым ерекше бақылауда ұстаймыз. Ауылдағы тұрғындардың лайықты өмір сүруі үшін барынша жағдай жасап отырмыз.

Алайда, қазір экономика, білім мен технологияның тірегі де, таланттарды шыңдайтын да негізгі қалалар екенін атап өткен жөн.

Сайып келгенде, қуатты қалалар қуатты аймақтардың, ал қуатты аймақтар күшті мемлекеттің негізін қалайды. Сондықтан әрбір ірі қаланың Үкімет бекіткен нақты орта және ұзақ мерзімдегі даму жоспары болуға тиіс.

Сонымен қатар қала ресурсын тиімді басқару үшін Үкімет әкімдіктермен бірлесіп, қала инфрақұрылымының цифрлық сыңарын көп ұзамай әзірлеуге тиіс.

Қалалардың қауіпсіз, жайлы, көрікті болуына басымдық, яғни приоритет ретінде қарай отырып, бұл істі аса маңызды мемлекеттік міндет деп қабылдау керек. Бұл – «Таза Қазақстан» жалпыұлттық тұжырымдамасына толық сай келетін талап.

Егер қала қарқынды дамитын болса, сол өңірдің экономикасы да өркендейді, адами әлеуеті де артады.

Осы орайда әлеуметтік-экономикалық маңызы бар нысандар салуға және оны жаңғыртуға ерекше мән береміз. Бұған біздің күшіміз де, мүмкіндігіміз де жетеді.

Халықаралық валюта қоры ұсынған болжамға сәйкес, биыл еліміздің жалпы ішкі өнімі 400 миллиард долларға жуықтайды. Оның жан басына шаққандағы үлесі 19 мың доллардан асатын болды.

Еліміз экономикасының көлемі жағынан әлемде 47 орынға көтеріледі. Бұл – халқының саны бізден әлдеқайда көп бірқатар елдің көрсеткішінен жоғары деңгей деген сөз.

Өңдеу өнеркәсібі де қарқынды дамуда. Оның жалпы ішкі өнімдегі үлесі 14 пайыздан асты. Бұл – ұлттық экономиканы әртараптандыру бағытында жүргізілген жүйелі жұмыстың нақты нәтижесі.

Алтын-валюта резерві мен Ұлттық қор активтерінің көлемі 130 миллиард доллардан асты.

Енді осы қуатты әлеуетімізді инфрақұрылымды жаңғыртуға, еліміздің әр аймағын көркейтуге бағыттауымыз қажет.

Сондықтан мен бұған дейін айтқан ауқымды құрылыс бастамасын белсенді түрде жүзеге асыруды тапсырамын. Соған сәйкес бүкіл ел бойынша аса қажетті әлеуметтік, көлік және инженерлік инфрақұрылым нысандары салынады.

Үкімет бұрын-соңды болмаған Инфрақұрылымдық жаңғыру жоспарын әзірлейді. Бұл ауқымды жұмысты іске асыру үшін 2029 жылдың соңына дейін Ұлттық қордан шамамен 6,5 триллион теңге бөлінеді. Биыл және 2027 жылдың алғашқы екі айы ішінде әлеуметтік жобаларды іске қосу үшін 1,5 триллион теңге көлемінде қаражат қарастыру қажет.

Ұлттық қордың ең басты мақсаты, миссиясы – ел байлығын ұқыпты ұстау және одан әрі арттыру, сондай-ақ, оны қазіргі және келешек ұрпақтың игілігіне жарату.

Ұлттық қор көп жылдар бойы осы негізгі міндетті лайықты орындап келеді, яғни қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз етуге зор үлес қосуда.

Жас ұрпақтың игілігін ойласақ, бұл бағытта қазірден бастап нақты әрі батыл қадамдар жасауымыз керек. Өзекті мәселелерді кейінге қалдыруға болмайды. Әр мәселе өз шешімін табуға тиіс. Басты талап – осы. Кейінгі буынға өркениетті, озық, жаңарған мемлекетті аманат етуіміз керек. Бұл – біздің міндетіміз және келер ұрпақ алдындағы жауапкершілігіміз.

Бір сөзбен айтқанда, біз осы тарихи жауапкершілікті терең сезіне отырып, өскелең ұрпақтың игілігі үшін мол қаржы қалдырумен қатар, технологиялық тұрғыдан өркендеген, бәсекеге қабілетті әрі күшті экономикасы, озық инфрақұрылымы бар, өмір сүру үшін қолайлы, әр азаматтың өзін-өзі дамытуына барлық жағдай жасалған жаңа тұрпатты мемлекет құрып, аманат етуіміз керек.

Мұны ең басты міндетіміз, тіпті тарихи маңызы бар миссиямыз деп айтуға болады.

Бұл – адам капиталын дамытуға, азаматтардың тұрмыс сапасын жақсартуға, яғни ел болашағына салынатын ұзақ мерзімге арналған инвестиция.

Бірақ Ұлттық қордың ресурсын жинақтау және оны пайдалану арасында теңгерім сақталуға тиіс. Қаражатты тек қоғамға барынша пайдалы дүниеге ғана жарату керек.

Ең бастысы, жұмсалған ақшаның экономикалық және әлеуметтік қайтарымы болуы қажет. Өйткені бөлінетін мемлекет қаражатының негізгі мақсаты – халықтың әл-ауқатын көтеру.

Тиісті жобаларды жүзеге асыруға материалдық-техникалық жағдайы жақсы және мол тәжірибесі бар жергілікті жердегі шағын және орта бизнес өкілдерін тартқан жөн. Бүкіл құрылыстың барысы қатаң бақылауға алынады.

Бірінші кезекте аймақтарда 70-ке жуық денсаулық сақтау нысаны салынады.

Перзентханалар, ауруханалар, жедел медициналық көмек көрсету станциялары, балаларға арналған оңалту орталықтары мен ерекше балалардың сұранысына сай спортзалдар бой көтереді.

Сондай-ақ 50-ге жуық білім беру, спорт және мәдениет мекемелерінің құрылысы басталады.

(Жалғасы 2, 3, 4-беттерде)

ЖОЛДАУҒА ҚОЛДАУ

Халықтың өмір сапасын арттыруға бағытталған маңызды қадам

Мемлекет басшысының Жолдауы Қазақстанның алдағы даму бағыттарын айқындайтын маңызды құжат. Президент жариялаған «Халықтық құрылыс» бағдарламасының әлеуметтік инфрақұрылымды дамытуға және азаматтардың әл-ауқатын арттыруға бағытталуының маңызы ерекше.

Облыстық ардагерлер кеңесінің төрағасы ретінде бұл бастаманы халықтың тұрмыс сапасын жақсартуға, өмір сүруге қолайлы жағдай қалыптастыруға бағытталған маңызды қадам деп санаймын. Луруханалар мен мектептер, спорттық және мәдени нысандар салу, елді мекендерді газбен және таза ауызсумен қамтамасыз ету – қазақстандық отбасылардың әл-ауқатына тікелей әсер ететін нақты істер.

Әсіресе, алғашқы кезектегі міндеттердің қатарында перзентханалар, жедел жәрдем станциялары мен балаларды оңалту орталықтарын қоса алғанда, 70-ке жуық денсаулық сақтау нысанын салу көзделгені қуантады. Бұл медициналық қызметтердің қолжетімділігін арттырып, азаматтардың денсаулығын қорғау ісін нығайтуға, ерекше қажеттіліктері бар балаларға қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Білім, спорт және мәдениет салаларын дамыту да айрықша маңызға ие. Жаңа мектептер мен спорт нысандарының бой көтеруі білімді, дені сау, отаншыл ұрпақ тәрбиелеуге жол ашады.

Алматы облысы үшін медициналық көмектің қолжетімділігі, білім сапасы, елді мекендерді газдандыру және ауыл тұрғындарын таза ауызсумен қамтамасыз ету мәселелері аса өзекті. Сондықтан жүзеге асырылатын жобалардың тізімін қалыптастыру кезінде әрбір аудан мен ауылдың нақты қажеттілігі ескерілуі тиіс. Қаржы мен ресурстар ең алдымен қолдауды қажет ететін елді мекендерге бағытталғаны жөн.

Мемлекет басшысының бюджет қаражатын тиімді әрі ұтымды пайдалану жөніндегі ұстанымын толық қолдаймын. Бөлінген әрбір теңге нақты экономикалық және әлеуметтік нәтиже беруі керек. Қаржыландырудың ашықтығы, құрылыс сапасын қатаң бақылау және белгіленген мерзімдердің сақталуы – бағдарламаның табысты жүзеге асуының басты шарттары.

Сонымен қатар құрылыс жобаларына жергілікті шағын және орта бизнес өкілдерін тарту жаңа жұмыс орындарын ашуға, кәсіпкерлікті дамытуға және өңірлердің экономикалық әлеуетін нығайтуға ықпал етеді.

«Халықтық құрылыс» бағдарламасының жүйелі түрде жүзеге асырылуы өңірлердің дамуына серпін беріп, тұрғындардың өмір сапасын арттыруға зор үлес қосатынына сенімдімін.

Алматы облыстық ардагерлер кеңесі Мемлекет басшысының халықтың әл-ауқатын арттыруға, елдің әлеуметтік-экономикалық дамуын нығайтуға бағытталған бастамаларын толығымен қолдайды. Біз алдағы уақытта да қоғамдық өмірге белсене араласып, жас ұрпақты отансүйгіштікке, еңбеккорлыққа, үлкенге құрмет пен ел болашағына жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу ісіне өз үлесімізді қосамыз.

Ерболат ТҰРЫМБЕТОВ,
Алматы облыстық ардагерлер кеңесінің төрағасы

БАСПАСӨЗ-2027

Құрметті Оқырман!

Республика ардагерлерінің тыныстіршілігін, жас ұрпақты отансүйгіштікке, елжандылыққа,имандылық пен ибалыққа тәрбиелеу бағытындағы жүзеге асырған іс-шараларын баспасөз бетінде кеңінен насихаттайтын «Алатау ардагері» газетіне жазылу басталды. Ардагерлердің төл басылымына қолдау көрсетеміз десеңіздер «Алатау ардагері» газетіне жазылыңыз!

Бір айға жазылу бағасы
ауыл тұрғындары үшін **7171,52 теңге**
қала тұрғындары үшін **7432,04 теңге**

Алты айға жазылу бағасы -
ауыл тұрғындары үшін **3585,76 теңге**
қала тұрғындары үшін **3716,02 теңге**

Индексі- **65472**

Адами капиталды, ғылым мен жасанды интеллектіні дамыту – ел дамуының жаңа кезеңіндегі басты басымдықтар

(Жалғасы. Басы 1-бетте)

Осындай аса қажетті, сапалы нысандардың құрылысын жедел түрде бастап, көп ұзамай іске қосуымыз керек. Бұдан бөлек, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы саласына қомақты қаржы бөлінеді. Көптеген елді мекендерге газ және таза ауыз су тартылады.

Үкімет жыл соңына дейін нақты жобалардың бастапқы тізімін әзірлейді. Бұл тізім барлық аймақты қамтуы керек.

Біз халқымыздың артып отырған зор үмітіне лайық болуымыз қажет.

Бұл жоспарымыз ел игілігін арттыруға арналып отыр, басқа астарлы ойымыз жоқ. Сондықтан осы үлкен құрылыс қозғалысына «Халықтық құрылыс» деген атау берсек, қарсылық болмас деп сенемін.

«Халықтық құрылыс» бағдарламасы азаматтардың әл-ауқатын арттыратын, кәсіпкерліктің өркендеуіне, дамуына, ұлттық экономиканы жандандыруға зор ықпал ететін төл тарихымыздағы ең үлкен инфрақұрылымдық жоба болмақ.

Аталған бастама жүз мыңдаған адамды жұмыспен қамтиды, оның игілігін тұтас халқымыз, әсіресе, өскелең ұрпақ көреді деп кәміл сенемін.

Келесі мәселе. Логистика инфрақұрылымын дамытуға баса мән беру қажет. Бұл – еліміздің өсіп-өркендеуіне ықпал ететін маңызды фактордың бірі.

Қазіргі таңда логистика мәселесімен барлық елдер айналысуда. Дамыған көлік логистикасы болмаса, тіпті, бүгінгі күшті ел ертең құрдымға кетеді.

Келесі жылы елімізде «Бақты – Аягөз» теміржол желісі іске қосылады. Жаңа бағыттың арқасында Қытаймен арадағы жүк өткізу мүмкіндігі 20 миллион тоннаға артады.

Тамыз айында «Арал – Каспий» күре жолының құрылысы басталды. Бұл жоба Транскаспий дәлізінің қашықтығын шамамен 1 мың шақырымға қысқартып, жүк жеткізу мерзімін үш күнге дейін азайтады.

Үкімет осы салада қолға алынған барлық жобаның сапалы әрі уақтылы орындалуын қатаң бақылауға алады.

Қазір әлем логистикасы ауқымды өзгерістер және қарқынды даму кезеңін бастан өткеріп жатыр.

Теңіз жолдарындағы тұрақсыз жағдай құрлықтағы көлік дәліздерінің стратегиялық маңызын арттыра түсті.

Қазақстан іс жүзінде Еуразиядағы жетекші логистикалық орталықтың біріне айналуы үшін осы тарихи мүмкіндікті мұлт жібермеуге тиіс.

Қазірдің өзінде Қытайдан Еуропа құрлығына тасымалданатын жүктің 85 пайызы біздің аумағымыз арқылы өтеді.

Алайда барға қанағат етіп, тоқмейілсіп отыру – болашақта көш соңында қалу деген сөз.

Біз халықаралық жүк тасымалы ағындарының толыққанды ұйымдастырушысы болуымыз керек.

Бұл үшін отандық логистикалық операторларды дамытып, жүктерді шоғырландырумен және бөлумен айналысатын орталықтар құруға баса назар аударған жөн.

Сондай-ақ, көлік тораптарының айналасынан жаңа өндірістер мен сауда орындарын ашу маңызды.

Біз Қазақстанның барлық аймағын байланыстыратын, яғни, еліміздің транзиттік әлеуетін күшейтетін заманауи, өте дамыған теміржол және көлік жолдарының тұтас желісін құруымыз керек. Бұл – стратегиялық міндет.

Еліміз арқылы тасымалданатын жүк көлемі жыл сайын ұлғайып келеді. Демек біздің алдымызда жол инфрақұрылымын жақсарта түсу міндеті әлі де тұр. Бұл, әсіресе, солтүстік аймақтарға қатысты өзекті мәселе.

Сондықтан ендігі кезекте «Көкшетау – Петропавл» тас жолын кеңейту ісіне кірісу керек.

Автокөлікпен жүк тасымалдайтын отандық кәсіпкерлерімізге жәрдем көрсету қажет. Себебі Қазақстан арқылы өтетін автокөлік транзитінің жартысынан көбі шетелдіктерге тиесілі. Осы саланы да ретке келтіретін уақыт келді, Үкімет тиісті іс-әрекеттерді қолданады.

Негізгі мақсат – еліміздің жолдарының әлеуетін нығайтып, азаматтарымыздың табысын арттыру.

Келесі жылы еліміздегі автокөлік өткізу бекеттерін түгелдей сапалы жаңғырту жұмыстары аяқталуға тиіс. Күні кешеге дейін бұл жұмыс атүсті атқарылып келді.

Алдымызда республикалық және жергілікті деңгейдегі барлық жолдарды сапалы салуға қатысты аса маңызды міндет тұр.

Бұл салада мәселе аз емес. Орталық және жергілікті атқарушы органдар қолданыстағы ережелер мен регламенттерді алға тартып, мәселені шешуді созбалаңға салады. Соның салдарынан мәселе қордаланғанның үстіне қордаланып, әбден тығырыққа тірелгені жасырын емес.

Сондықтан менің тапсырмама сәйкес, еліміздегі бүкіл жолдың 26 пайызын алып жатқан республикалық (орталық) және әкімдіктердің қарауындағы жергілікті жолдарға қатысты барлық мәселемен Үкімет, соның ішінде Көлік министрлігі айналысуға тиіс.

Қайталап айтамын: Бізге сапасы өте жоғары жолдар керек.

Битум мен қиыршық тастардың сапасын алға тартып, сылтау айтуға жол берілмейді.

Естеріңізге салайын: қызмет көрсетуге арналған заманауи инфрақұрылымы бар сапалы жолдар болмаса, Қазақстан жаһандық деңгейдегі транзиттік аймаққа, яғни Еуразияның көлік-логистикалық орталығына айнала алмайды. Бұл жұмыстардың түпкі мәні – осында. Біз бұл міндетті қалайда орындауымыз керек.

Егер шекарамыз көлік қозғалысын тежеп, ұзын-сонар кептеліс туындататын «тар өткелге» айналса, Қазақстан бұл салада көшбасшы болады деп айтудың өзі орынсыз. Қазір осы күйді кешіп отырғанымыз жасырын емес.

Еуропа мен Азияның арасын жалғайтын негізгі әуе дәліздері еліміздің аумағы арқылы өтеді.

Бұл – біздің бәсекеге қабілетімізді арттыра алатын басымдығымыз. Алайда, осы артықшылығымыз әзірге қағаз бетіндегі әсерлі есеп күйінде ғана қалып отыр.

Осы басымдығымызды тиімді пайдалану үшін жерде қызмет көрсетуге арналған озық инфрақұрылым құру қажет. Бұл – әлемде бар тәжірибе. Ал, әзірге қыруар табыс уысымыздан шығып кетіп жатыр.

Жеке «Air Cargo» компаниясына зор үміт артылды. Бұл компанияның қаржылық әлеуеті зор. Шетелдің үздік мамандарына жалақы төлеуге де мүмкіндігі мол. Дербес шешім қабылдай алады. Дегенмен, әзірге қабылданған шешім де, нақты нәтиже де жоқ.

Сіздерге зор сенім артылып отыр. Енді нәтиже күтеміз.

Қазір Қазақстанда бірнеше әуежайдың құрылысы қатар жүргізіліп жатыр. Мұндай нысандарды бір мезетте салу тәжірибесі ел тарихында бұрын-соңды болмаған.

Арқалықтағы әуежайды қалпына келтіру жұмысы аяқталды, таяуда Зайсан, Катонқарағай, Кендірлі әуежайлары іске қосылады.

Келесі жылы осы саладағы әлемдік ірі компаниялардың бірін тарта отырып, Астанада жаңа әуежайдың құрылысын бастаймыз.

Қазақстан Еуразияның негізгі көлік хабы болуы үшін көптеген маңызды міндетті орындауға тиіс. Бірінші кезекте көлік саласын, соның ішінде халықаралық бағыттарды толық цифрландыру қажет.

Жасанды интеллект дәуірінде жаһандық транзит ағындарын қағаз жүзінде басқару – ақылға қонымсыз іс. Бұл – құрдымға апаратын ең төте жол.

Қазіргі жағдайда қуат көзінің жеткілікті деңгейде болуы әр мемлекеттің бәсекеге қабілетін, тіпті экономикалық дербестігін айқындайтын шешуші факторға айналды.

Осы кезеңді шын мәнінде «электр дәуірі» деп айтуға болады. Қазақстан өзінің шикізаттық артықшылығын энергетикалық және технологиялық тұрғыдан өрлеу үшін пайдалануға тиіс. Бұл – айрықша маңызды міндет.

Ашығын айтсақ, бұл тұста қордаланған мәселе өте көп.

Білікті энергетик мамандарымыз саусақпен санарлық. Есесіне, энергетика саласындағы түйткілдерге арналған форумдар мен пікірталастар жиі әрі кең ауқымда өткізіледі.

Алайда Қазақстан жыл сайын энергияның елеулі тапшылығымен бетпе-бет келіп жатады. Соның салдарынан, қыс мезгілінде, яғни электр энергиясына сұраныс шарықтайтын кезеңде көрші елдерден қуат көзін қымбат бағамен сатып алуға мәжбүрміз. Ал жаз айларында өзге елдерге энергияны тым төмен бағамен сатамыз.

Осындай құйтырқы әрекет ондаған жылдан бері жалғасып келеді. Маған мұны энергетика саласындағы қалыпты жағдай деп түсіндіріп бағуда.

Кезінде Балқаштағы ЖЭО құрылысының аяқталмай қалуына да осы жайт себеп болды.

Қазір де Түркістан, Қызылорда, Алматы және Екібастұздағы жаңа генерация қуаттарын іске қосу мерзімдері кейінге шегеріліп жатыр.

Қазақстан бүгінде сағатына 123 миллиард киловатт электр энергиясын өндіреді.

Қуат көзінің мұндай көлемі өнеркәсіп пен құрылыс саласын, ауыл шаруашылығы кешендерін қарқынды дамытып жатқан, ең бастысы, экономиканы жаппай цифрландыруды, жасанды интеллектіні қоғамның барлық саласына енгізуді және осыған байланысты деректерді өңдеу орталықтарын салуды жоспарлап отырған ел үшін мүлдем жеткіліксіз.

Сондықтан еліміз 2029 жылға қарай қуат көзін артығымен өндіретіндей деңгейге жету керек. Бұл – біздің алдымызда тұрған стратегиялық міндет.

Сол үшін жаңа электр станцияларын салып, қолданыстағы нысандар мен электр желілерін жаңғыртуға тиіспіз.

Сонымен қатар «таза» көмір генерациясын толыққанды дамытып, жаңартылатын қуат көздерін өндіру ісіне, соның ішінде күн электр станцияларын кеңінен қолдануға баса мән беруіміз керек.

Жалпы, Үкімет 2035 жылға дейінгі ұзақ мерзімге арналған бірыңғай энергетикалық теңгерімді қайта қарауға тиіс.

Бұл орайда атом генерациясының маңызы айрықша. Жалпы ұлттық референдумның нәтижесінде елімізде бірнеше атом электр станциясын салу туралы дұрыс шешім қабылданды.

Бұл станцияларды елу жылдан кейін, тіпті, одан арғы уақытта уран шикізатымен қалай қамтамасыз ететінімізді қазірден бастап ойластыруымыз керек.

Қазақстандағы атом электр станцияларының қажеттілігін өтеу үшін уранның алдағы жүз жылға жететін мемлекеттік стратегиялық қорын құру жөніндегі ұсыныс өте орынды. Бұл бастаманы жан-жақты пысықтау қажет деп санаймын.

АЭС құрылысына қатысатын шетелдік серіктестерді Қазақстанда жоғары технологиялық өндіріс орындарын ашуға, ядролық энергетика саласындағы тәжірибесімен бөлісуге, атом энергетикасы саласына қажетті мамандарды даярлауға кеңінен тарту маңызды. Ресей мен Қытай компанияларынан осындай ұсыныстар түсіп жатыр.

Келесі жылы «Балқаш» АЭС-інің құрылысын бастауға болады. Тіпті, бастауымыз қажет деп санаймын. Сондай-ақ, «Мойынқұм» АЭС-інің құрылысын мүмкіндігінше тезірек бастау үшін кешенді ынтымақтастық туралы келісімге қол қойған жөн.

Әрине, келіссөздердің әр тармағы Қазақстанның ұлттық мүддесі тұрғысынан мұқият пысықталып, жан-жақты келісілуі керек.

Жалпы, азаматтық инфрақұрылымды жаппай жаңғырту және қайта құру ісіне бүкіл ел болып кірісетін боламыз.

Дегенмен мұндай маңызды стратегиялық міндетті орындау кезінде тек мемлекеттің ресурсына арқа сүйеуге мүлдем болмайды.

Бұл кәсіпкерлердің белсенділігін төмендетіп, патернализмге (соның ішінде экономикадағы), яғни масылдыққа әкеп соғады. Оның салдары қандай болатыны айтпаса да түсінікті деп ойлаймын.

Үкіметтің алдында ұзақмерзімді қаражат көздерінің барлығын жұмылдыру міндеті тұр.

Мұны заң талаптарын бұзбай әрі мемлекет мүддесіне сай қалай жүзеге асыруға болатынын қаржы қауымдастығымен бірлесіп, жан-жақты ойластырған жөн.

Қабылданатын шешімдер қарапайым қисынға негізделеді: мемлекет қаражаты жеке инвестиция тартуға кепіл болуы керек.

Бұған қоса, еліміздің индустриялық-технологиялық тұрғыдан жедел дамуына қажетті тетіктерді әзірлеу керек.

Қазақстан – минералдар мен шикізатқа бай мемлекет. Бұл – біз үшін стратегиялық жетістік.

Сондықтан геологиялық барлау тәсілдерін түбегейлі өзгерту қажет. Жаңа кен орындарын бұрынғы заманнан қалған әдістермен іздеу оң нәтиже бермейтіні анық. Қазіргі таңда геологияны жоғары технологиялық сала ретінде мойындауымыз керек.

Бізге озық технологиялардың көмегімен еліміздің жер қойнауын толыққанды зерттеп, деректердің ашықтығын және қолжетімді болуын қамтамасыз ету өте маңызды. Жаңа кен орындарын іздеу және барлау үдерісіне жеке қаражатты белсенді тартқан жөн.

Бәріңізге мәлім, қазір айрықша маңызды металдардың рөлі артып келеді. Халықаралық тәжірибеге сүйене отырып, бізге де осындай металдардың қорын тиімді басқаратын ұлттық жүйе құру қажет.

Аталған жүйеде тау-кен саласындағы жобаларды ұзақмерзімді қаржыландыруға мүмкіндік беретін нақты тетіктер болуға тиіс.

Елімізде осы бағытта жұмыс істеп жатқан кәсіпорындармен оффтейк-келісімшарт жасау арқылы кепілді сұранысты қамтамасыз еткен жөн. Бұл – Үкіметтің алдында тұрған маңызды міндеттің бірі. Осы мәселені кәсіпкерлермен бірлесе талқылап, жыл соңына дейін маған нақты ұсыныс енгізу қажет.

Сондай-ақ сарапшылар мен мамандардың пікіріне сүйенсек, ұлттық түрлі-түсті және сирек кездесетін металдардың қорын қалыптастыру қажеттілігі пайда болып жатыр.

Түпкі мақсат – елімізді жаһандық өндіріс тізбегіне қосу. Экспорттық саясатымыз да осы мақсатқа сай жүргізілуі керек.

Үкімет бұл саладағы дамыған елдермен стратегиялық серіктестік орнатуға тиіс.

Жаңадан ашылған кәсіпорындар жұмыс істеп тұрған жергілікті бизнес нысандарына орынсыз кедергі келтірмеуі керек. Инвесторларды тартқан кезде де осы мәселеге мән беріп, әр аймақты, әр саланы мұқият зерделеген жөн.

Қате шешімдердің салдары қандай теріс нәтижелерге әкеп соқтырғанын көріп отырмыз.

Мәселен, елімізде металл өндіретін Qarmet деген ірі кәсіпорын бар. Соған қарамастан, тағы үш облыста дәл осындай өндіріс орындарын ашу жоспарланған. Осы кәсіпорындардың өнімі нарықтың сұранысына ие бола ма? Бұл сұраққа нақты жауап жоқ сияқты. Сондықтан осындай үйлесімсіз шешімдердің пайдасы күмәнді екеніне дау жоқ.

Мекемеаралық байланысты нығайтпасақ, экономикамыз өз әлеуетін жоғалтып алады. Әрбір аймақ өзінің басымдықтарын айқындап, соған сай жұмыс істеуі керек.

Осы мәселе бойынша Үкіметтің үйлестіру рөлін әлдеқайда күшейту қажет екені анық. Бірақ аймақтар жекелеген салаға немесе кәсіпорынға тәуелді болып қалмауға тиіс. Сондықтан өңірде негізгі саланы дамыта отырып, оның айналасында және ішінде де толыққанды біртұтас жүйе құру маңызды.

Атап айтқанда, білім беру, қолданбалы ғылым, логистика, қызмет көрсету салаларын, сабақтас өндірістерді және технологиялық кәсіпкерлікті дамытқан жөн.

«Халықтық құрылыс» әр аймақта осындай жүйе, яғни қазіргі тілмен айтсақ, экожүйе құруға оң ықпал ететініне сенім бар.

Келесі мәселе. Ауыл шаруашылығының одан әрі қарқынды дамуына барлық күш-жігерімізді салуымыз қажет.

Былтыр бұл сала шамамен 6 пайызға өсіп, агроөнеркәсіп кешенінде өндірілген өнім көлемі 15 триллион теңгеге жетті.

Жеңілдетілген шарттармен қаржыландыру көлемі алдыңғы жылмен салыстырғанда 1 триллион теңгеден 1,5 триллион теңгеге дейін ұлғайды.

Дегенмен бөлінген қаражаттың бір бөлігі күнделікті қажеттіліктер мен айналымдағы қаражатты толықтыру үшін жұмсалып отыр.

Шаруаларға алдағы жұмысын ұзақ мерзімге жоспарлауға мүмкіндік беретін кең ауқымды қаржыландыру жүйесі керек.

Сондықтан Үкімет фермерлерді ұзақ мерзімге арналған инвестициялық ресурстармен қамтамасыз ету үшін тиімді әрі пәрменді тәсілдерді енгізуі қажет.

«Бәйтерек» холдингі тағам өнеркәсібі саласында жалпы құны 500 миллиард теңгеден асатын әлеуеті зор жобалар тізімін дайындады. Соның бәрін табысқа жүзеге асыру үшін қолжетімді әрі жеңілдетілген шарттармен қаржы бөлу мәселесін созбалаңға салмай, сапалы жобаларды дереу жүзеге асыру керек.

Сонымен қатар ауыл шаруашылығы саласын технологиялық тұрғыдан жаңғыртудың сәті келді.

Елімізде шығарылатын технологиялық тұрғыдан сапасы жоғары тракторлар мен комбайндардың санын көбейту қажет. Бұл – өзекті мәселе. Осылайша, біз ауыл шаруашылығы өндірісінің тиімділігін арттыра түсеміз.

Өткен аптада Астанада іссапармен болған NVIDIA компаниясының басшысы, жаңа толқындағы ірі кәсіпкер Дженсен Хуанг Қазақстанның ауыл шаруашылығы саласына жасанды интеллектінің тәсілдерін енгізетін кез келді деп, өз пікірін айтып кетті.

Меніңше, бұл – өте орынды ұсыныс. Оны жедел қарқынмен іске асыруымыз керек.

Еліміз осы белесті ойдағыдай еңсеріп алса, әлемдік ауқымдағы азық-түлік тапшылығы, яғни жаһандық ашаршылық туындаған жағдайда Еуразия азық-түлікпен қамтамасыз ететін негізгі орталық болуы әбден ықтимал екеніне күмән жоқ.

Елімізде ірі су көздеріне жақын орналасқан үлкен аумақты алып жатқан жер алқаптары бар. Сол жерлерді суармалы егіншілікке пайдалану дәстүрлі дақылдардың өнімділігін 2-2,5 есе көбейтуге ықпал етеді.

Жаңа алқаптарды игеру кезінде су үнемдеудің озық тәсілдерін және агрохимиялық технологияларды қолдану аса маңызды. Бірақ елімізде бұл жұмыстың тиімділігі әлі де төмен.

Елімізде су ресурстарының тапшылығын жою үшін жүйелі әрі батыл шаралар қабылдау қажеттігін ерекше атап өткім келеді.

Ең алдымен, суды тиімді және үнемдеп пайдалану қағидаттарының жаппай сақталуын қамтамасыз ету керек. Қазіргі заманда бұл ресурстың мән-маңызы айрықша.

Үкімет пен әкімдіктер суды пайдалануға бақылауды күшейту керек. Түрлі желідегі, сондай-ақ, көлік жуу орындарындағы су шығынын азайтып, ауыз судың жөнсіз пайдаланылуына жол бермеу қажет. Ауыз суды көлік жууға тұтыну – барып тұрған сорақылық. Судың да сұрауы бар.

Менің тапсырмаммен Үкімет су пайдалану саласында ауқымды тарифтік реформаны қолға алды. Оны соңына дейін жеткізу керек.

Суды үнемдеп пайдалану бәріне ортақ міндетті қағида болуға тиіс.

Су ресурстарын түгелдей әрі дұрыс есепке алу үшін цифрлық құралдарды толыққанды пайдалану айрықша маңызды.

Бұл жаңа өндірістерді жоспарлау кезінде мұқият ойластырылған, салмақты шешім қабылдауға мүмкіндік береді.

Сондықтан Үкімет Су ресурстарының ұлттық ақпараттық жүйесін құру ісін көпке созбай, тез арада аяқтауы керек.

Бұдан бөлек, ауыл шаруашылығы өнімдерін терең өңдеу ісін дамытуға баса мән берген жөн. Қазірдің өзінде бұл бағытта табысты жобалар бар.

Мәселен, Қызылорда облысының шаруалары қатаң климатқа қарамастан жүгері мен соя өсіріп, оны өңдеумен айналысады. Ал Түркістан облысында қытай компаниясы суды тиімді пайдаланатын заманауи мақта-тоқыма кластерін құрып жатыр.

Үкімет осындай озық тәжірибелердің ел аумағында кең тарауына жағдай жасап, инвесторларға уақтылы қолдау көрсетуі керек.

Сонымен қатар мұндай заманауи тәсілдерді мал шаруашылығында да жан-жақты пайдаланған дұрыс.

Бүгінде Солтүстік Қазақстан облысының тәжірибесін басшылыққа ала отырып, елімізде 71 тауар-сүт фермасы іске қосылды. Бұл фермаларда жыл сайын 462 мың тоннадан астам сүт өндіріледі.

Ақмола облысында шетелдің озық тәжірибесіне сай ет кластері құрылып жатыр. Осындай жобаларды қолдауға болады, қажетті жағдайда қаражат та бөлу керек.

Өндіру және өңдеу жұмысымен қатар, ауыл шаруашылығы өнімдерін сақтау және сату жүйесін жетілдірген жөн.

Ірі холдингтерден бастап, шағын шаруа қожалықтарына дейін агрологистика орталықтарының қызметін кедергісіз пайдаланатын мүмкіндік болуға тиіс.

Жалпы, халықтық құрылыс аясында ауыл шаруашылығы инфрақұрылымын дамыту ісіне де баса мән беру керек. Бұл –стратегиялық маңызы бар міндет.

Сондықтан Үкімет пен «Бәйтерек» холдингі бірлесіп, нақты шешімдерді қабылдауы қажет.

Экономиканың негізгі салаларын дамыту үшін өнімді терең өңдеумен айналысатын, еңбек өнімділігін арттыратын жобаларға басымдық берген жөн. Бұл – басты талап.

Әсіресе, ірі инфрақұрылымдық бастамаларға қажетті құрылыс материалдарын, металл конструкцияларын, инженерлік жабдықтарды өз елімізде өндірген жөн. Мұндай жобалар «Халықтық құрылыс» бағдарламасының тірегіне айналуы керек деп санаймын.

Ұлттық қор арқылы импортты қаржыландыруға жол беруге болмайды. Бұл – маңызды талап.

Экономиканың дамуына тың серпін беру үшін озық технологиясы бар, қажетті сараптамалық тәжірибесі және жаһандық нарықтарға шығу мүмкіндігі зор әлемнің жетекші компанияларын, солардың ішінде отандық компанияларды да тартқан жөн.

Инвестицияның тиімділігі жұмыс істей бастаған өндіріс орындарының санымен, сапасымен және оның экономикаға қосқан нақты үлесімен бағалануға тиіс.

Әлемде инвестицияға талас күшейіп келеді. Бәсекеге қабілетті болу үшін жедел шешімдер қабылдап, жылдам әрекет ету қажет.

Бірақ елімізде инвестор тарту және оларды жанжақты қолдау жүйесінде бірізділік жоқ.

Әрбір мекеме немесе жеке тұлға ойында не бар болса, соны істей береді. Нәтижесінде кешенді көзқарас та, үйлесімділік те, сабырлық та, білім де жетіспейді. Сондықтан инвестиция тарту ісін бір орталықтан басқаруға мүмкіндік беретін тұтас жүйені жетілдіре түсу керек.

Менің ойымша, баяғыдан сөреде жатқан мәселені, яғни инвестициялармен жүйелі түрде айналысатын мекемені анықтау керек.

Себебі қазіргі таңда осы бағытта жүйе жоқ. Бірқатар мемлекеттік мекемеге бірдей құзыреттер берілген. Қазіргі жағдайда бұл тәсілдер заман талабына сай келмейді, әбден ескірген.

Бәлкім, инвестицияға қатысты мәселелермен «Бәйтерек» холдингі белсендірек айналысқаны дұрыс шешім болар. Ал Экономика министрлігі, Сыртқы істер министрлігі инвестицияларға байланысты кейбір құзыретін орындауды жалғастырады.

Тағы бір өзекті мәселе.

Қарқынды дамитын Алатау қаласын салудың маңызы зор екені көпшілікке түсінікті деп ойлаймын. Болашақта бұл қала инвестиция мен кәсіпкерлікке қолайлы орталыққа айналады.

Кез келген халықаралық юрисдикцияның ұзақ уақыт бойы тартымды болуына бірден бір әсер ететін фактор – тиімді сот төрелігі.

Сондықтан Алатау қаласында жоғары сапалы сот төрелігін қамтамасыз ететін жүйе құрған жөн.

Жалпы құқықтың ағылшын үлгісіне сай жұмыс істейтін инвестициялық сот коммерциялық істерді қарайтын болады.

Арнаулы құқықтық режиммен байланысты басқа мәселелердің барлығы Азаматтық сот құзыретіне жатады.

Үкімет «Алатау қаласының арнаулы құқықтық режимі туралы» Конституциялық заңға тиісті түзетулерді 2027 жылғы қаңтар айының соңына дейін Құрылтайдың қарауына ұсынуы керек.

Осы орайда еске сала кететін бір жайт бар. Барша беделді әрі адал кәсіпкерлердің инвестициялық мүддесі ең мықты әрі сенімді құқықтық құжат – Конституциямызбен қорғалған.

Енді шағын және орта бизнес туралы пікірімді айтқым келеді.

Қазір оның жалпы ішкі өнімдегі үлесі 40 пайызға жетті, ал негізгі капиталға тартылған инвестициядағы үлесі 70 пайызға жақындап келе жатыр.

Шағын бизнестің маңыздылығы бәрімізге белгілі, ол көптеген елде экономиканың қозғаушы күші саналады.

Бүгінде бұл саладағы кәсіпкерлердің үштен бірінен астамы саудамен айналысады. Сол себепті шағын бизнес құрылымын әртараптандыруға баса мән беру қажет деп үнемі айтып жүрміз.

Сонымен қатар Үкіметтің алдында орта бизнесті дамыту жөнінде арнайы жоспар әзірлеу міндеті тұр. Құжатта кәсіпорындарды ұзақмерзімді қаржыландыру әрі технологиялық тұрғыдан жаңғырту тетіктері көрсетілуі қажет. Орта бизнес өкілдерінің ірі кәсіпорындармен тығыз жұмыс істеп, оларға өз өнімдерін өткізуіне жағдай жасау керек.

Қалай болғанда да, мемлекет экономикамыздағы ең маңызды тапсырыс беруші болып қала береді.

Сондықтан шағын және орта бизнесті мемлекеттік органдар мен квазимемлекеттік компаниялардың сатып алу үдерістеріне қатыстыру тәсілдерін жетілдіріп отыру қажет.

Сатып алынатын тауарлар мен қызметтердің бір бөлігін шағын және орта кәсіпорындардың еншісіне қалдыруға болады.

Бұл ретте өнім жеткізушіге қойылатын талаптарды жұмсарту керек. Кәсіпкерлер үшін тұрақты «ойын ережесі» өте маңызды.

Негізі, мемлекеттік бақылау барынша еркін, еш қысымсыз жүргізіледі. Алайда, бұл жүйе айыппұлдар, жоспардан тыс тексерістер және шотты бұғаттайтын камералдық бақылаулар арқылы кәсіпорындардың жұмысына ықпал етіп отыр.

Мұны жағымды үрдіс деп айту қиын.

Бір қарағанда, биылғы бірінші жартыжылдықта жеке кәсіпкерлер жасаған заң бұзушылықтар саны 34 пайыз қысқарған. Дегенмен, айыппұл сомасы шамамен 11 пайызға ұлғайған, ал жоспардан тыс тексерістер ондаған есе көбейген.

Бизнеске «кедергі келтірмеудің» өзі үлкен көмек екенін іскерлік белсенділікке қатысты жүргізілген талдау анық көрсетіп отыр.

Бұл орайда микро және шағын бизнесті тексеруге 2020-2023 жылдарда жарияланған мораторийдің пайдалы тәжірибесіне қайта жүгінуге болады. Бұл тәжірибе өз тиімділігін көрсетті.

Құрылтай депутаттарына Үкіметпен бірге 2027 жылғы 1 қаңтардан бастап кезекті үш жылдық мораторий енгізудің қаншалықты орынды екенін талқыға салуды ұсынамын. Бұл ретте бұған дейінгі мораторийдің артықшылықтары мен кемшіліктері түгел ескерілуі керек.

Аталған қадамды бақылау-қадағалау жүйесін толық өзгертіп, реттеудің цифрлық моделіне көшуге арналған стратегиялық үзіліс деп қарастырған жөн.

Сонымен қатар экономикалық баптар бойынша қылмыстық құдалауға ұшыраған кәсіпкерлерден түсетін шағым толастаған жоқ.

Сондықтан экономикалық құқықбұзушылықтарды қылмыстық сипаттан арылтып, ізгілендіру шараларын қабылдаған жөн.

Кәсіпкерлерге, әсіресе, шағын және орта бизнеске тең мүмкіндік беріп, әділ бәсекеге жол ашу қажет. Кей жағдайда осы талап сақталмайды.

Оған дәлел: қазірдің өзінде өндірушілер, әсіресе азық-түлік саласындағы кәсіпорындар бірқатар қиындыққа тап болуда. Тіпті, әдейі жасалған кедергілер де бар.

Мысалы, импорттық тауарлардың құны қолдан төмендетіліп отыр. Ал отандық өнімдердің ішкі нарыққа шығу жолы әдейі шектеліп жатады. Шынын айтқанда, бұл – жемқорлық. Сондықтан осындай қитұрқы әрекеттерді тоқтату керек.

Мұндай ахуал еліміздің компаниялары мен тауарларының бәсекеге қабілетін едәуір әлсіретіп жіберетіні сөзсіз.

Осындай іс-қимылдарға қатаң тосқауыл қоймасақ, экономикамызға зиян болатыны айдан анық. Басқаша айтсақ, бизнесті қорғау – ұлттық экономиканың дербестігін нығайту деген сөз. Ал бизнеске қолдан заңсыз тосқауыл жасау, бұл – мемлекетке қарсы жасалған қылмыс деп айтсақ артық болмас.

Сондықтан кәсіпкерлерді қолдау тетіктерін жетілдіру, яғни нығайту қажет. Бұл жұмысты сауда бірлестіктері аясында жүргізуге де болады.

Келесі. Қазақстан цифрлық экономика құруға міндетті. Онсыз болмайды.

Біз өз мүмкіндіктерімізді дұрыс әрі шынайы бағамдап, жаңа технологиялар ұсынатын жақсы дүниенің бәрін халық игілігіне пайдалануға тиіспіз.

Digital Qazaqstan кешенді стратегиясын іске асыру үшін негізгі инфрақұрылым салу ісі басталып кетті.

Екі суперкомпьютер іске қосылды. Жыл соңына дейін үшінші қуатты компьютер пайдалануға беріледі.

Каспий теңізінің табаны арқылы талшықты-оптикалық байланыс желісін жүргізу жұмысы аяқталды. Деректерді өңдейтін орталықтар салынып жатыр.

Бұл – елімізді цифрлық жаңғырту жолында атқарылған жұмыстардың бір бөлігі. Біз жаңа технологиялық даму кезеңіне апаратын ұзақ әрі үлкен жолдың басында тұрмыз.

Уақыт талабына сай болу үшін нақты нәтижелерге қол жеткізу маңызды. Осыған басымдық беру қажет.

Дегенмен, әзірге нақты іске қарағанда құрғақ сөз көп. Цифрландыру ісі қолданыстағы үдерістерді автоматтандырудан ары аса алмай отыр.

Цифрландыру қымбат бағдарламалық өнімдерді сатып алумен шектелмеуге тиіс. Ең алдымен, оның пайдасын толық түсінуіміз керек.

Шын мәнінде, біз жасанды интеллектіні коммерцияландыру, активтерді токендеу, блокчейнтехнологиялары мен цифрлық платформалар экожүйелерін дамыту жұмысын енді ғана бастадық.

Экономикада цифрландыруды іс жүзінде қолдануға бағытталған нақты шаралар бағдарламасын әзірлеу қажет.

Қазіргі таңда миллиондаған азамат маркетплейстерді, тамақ жеткізу және такси шақыру қызметтерін, басқа да көптеген қызметтерді, соның ішінде озық елдердің көбіне үлгі болып отырған Қазақстандағы банктердің қызметтерін күнделікті пайдаланып жүр. Бірақ, мұнымен шектелмей, алға қадам басу керек.

Елімізде жоғары өнімді цифрлық экономиканы дамытуға тың серпін беру үшін қажетті нәрсенің бәрі бар.

Жастарымыз білімді әрі жасампаз. Интернет қолжетімді. Озық цифрлық инфрақұрылым құрылды.

Бүгінде кез келген азамат үйінен шықпай-ақ бірнеше минуттың ішінде банк есепшотын аша алады. Бөліп төлеуді рәсімдеп, тауар сатып алу үшін де сыртқа шығудың қажеті жоқ.

Цифрландырудың келесі кезеңінде қолжетімділікті қамтамасыз етуден мүмкіндіктер аясын кеңейтуге көшуіміз керек.

Парадигманы өзгертіп, алдымызда тұрған міндеттерге мүлде басқа қырынан қарауға тиіспіз.

Біздің мақсатымыз – шын мәнінде халықтық цифрлық экономика құру.

Интернет қоғамдық санада тұтыну мен көңіл көтерудің ғана емес, жасампаздық пен еңбектің виртуалды аумағына айналуы керек.

Смартфондар азаматтарымыз үшін уақытты зая өткізетін қымбат ойыншық емес, тиімді жұмыс істеуге мүмкіндік беретін құралға айналуға тиіс.

Үкімет жыл соңына дейін цифрлық форматта жұмыспен қамтудың жеңілдетілген құқықтық режимін қалыптастырады.

Халықтық цифрлық экономика құру үшін адамдардың мүмкіндіктері тұрғылықты жеріне тәуелді болмауы өте маңызды.

Азаматтарымыз ауылда немесе қалада тұрса да, смартфон арқылы заңды табыс табуды үйренуге тиіс.

Кәсіпкерлікті қолдауға арналған қазіргі шараларды жекеменшік маркетплейстердің, банктердің, логистикалық компаниялар мен цифрлық сервистердің мүмкіндіктерімен ұштастыру міндеті тұр.

Несие беру мен субсидиялаудан бөлек, өнім өндіруге және оны сатуға арналған қосымша құралдар қажет.

Келесі жылы Үкімет бизнес қауымдастығымен бірлесіп, бірқатар өңірде цифрлық дамуға қатысты пилоттық жобаларды іске қосуы керек. Мұндай қадам ауыл шаруашылығы өнімін өндірушілерге өз тауарын өткізу ісін жолға қоюға көмектеседі.

Табысты тәжірибелерді барлық аймақта кеңінен таратқан жөн.

Активтерді токендеу, яғни оларды цифрлық ортаға көшіру ісін толық жүзеге асыру керек.

Бұл қадам азаматтарға компаниялар мен түрлі нысандардың меншік иесінің бірі болуына, ал кәсіпкерлерге артық делдалсыз тікелей капитал тартуға мүмкіндік береді.

Халықтық цифрлық экономика құрудың стратегиялық мақсаты – әрбір азаматтың әл-ауқатын арттыру үшін заманауи технологиялардың мүмкіндіктерін пайдалану.

Биыл Цифрландыру және жасанды интеллект жылы аясында біз озық әрі технологиялық тұрғыдан дамыған мемлекет құру ісіне серпін бердік.

Енді бұл жұмысты әрі қарай жүйелі жалғастырып, жасанды интеллектіге негізделген цифрлық экономика құруымыз қажет. Үкімет, ұлттық компаниялар, креативті индустрия секторы осы үдеріске белсенді атсалысуға тиіс.

Бұл – жаңа дәуірдің талаптарына толық сай келетін аса маңызды жалпыұлттық міндет. Болашақтың экономикасын құру үшін таптаурын түсініктер мен ескірген тәсілдерден біржола арылуымыз қажет.

Қоғам дамуының мүлде жаңа негізін қалыптастыруымыз керек. Шын мәнінде, мұны озық технологиялар заманында өскелең ұрпақтың лайықты өмір сүруіне жол ашатын ұзақ мерзімге арналған жалпыұлттық миссия деуге болады.

Цифрлық дәуір қаншалықты күрделі, қиын, тіпті қауіп-қатерге толы болса да, біздің мақсат-мұратымыз өзгермейді.

Бұл – жаңа тұрпатты мемлекет құру, жаңғыру мен жаңару жолынан айнымау.

Сондықтан мен келесі жылды Жалпыхалықтық ауқымды құрылыс жылы деп жариялауды ұсынамын.

Жоғарыда айтқанымдай, осы жылдың аясында әр облыс орталығында, аудандарда, тіпті елді мекендерде азаматтық инфрақұрылым нысандарын салуға және жөндеуге белсенді түрде кірісеміз.

Жолдар, әуежайлар, вокзалдар, денсаулық сақтау мекемелері, соның ішінде ерекше қажеттілігі бар балаларға арналған оңалту орталықтарының құрылысын бастаймыз.

Сондай-ақ барлық аймақта шығармашылық үйлері, спорт кешендері, кітапханалар және ғылыми орталықтар бой көтеруі керек. Әрине, тұрғын үй салу да маңызды міндет болып қала береді.

Біз ауқымды құрылысты қарқынды жүргіземіз. Бұл – халқымыздың жасанды интеллект дәуіріне беретін ортақ жауабы.

Конституцияда халықтың әл-ауқатын арттыру мемлекеттің стратегиялық басымдығы ретінде айқындалды. Осы бастамалардың барлығы ел игілігі, әсіресе өскелең ұрпақтың қамы үшін қолға алынып отырғанын тағы да баса айтқым келеді.

Келесі өте маңызды міндет – мемлекеттік басқару ісінің сапасын толықтай жақсарту.

Инфрақұрылымды жаңғырту, жаппай цифрландыру және индустрия саласын дамыту үшін бюджеттен қомақты қаржы бөлініп жатыр. Жеке инвестиция да тартылуда.

Осы орайда, мына мәселеге назар аударғым келеді. Ауқымды құрылыс аясындағы жобаларды мұқият іріктеу, сенімді компаниялармен жұмыс істеу және бастаманы жүзеге асырудың әр кезеңін жіті бақылау өте маңызды.

Мемлекеттік аппарат осы міндетті кәсіби тұрғыдан мүлтіксіз орындауға дайын болуы керек.

Бұдан бөлек, макроэкономикалық саясатты мұқият ойластырып жүргізген жөн.

Соңғы жылдары Үкімет бюджет пен салық жүйесін толығымен қайта қарады.

Бірақ мемлекеттік саясаттың тиімділігі, ең алдымен, азаматтардың әл-ауқатына, экономикалық белсенділігіне қарап бағаланады.

Сондықтан біз үшін ең маңызды мақсат – халықтың табысын ұлғайту. Ол үшін бірінші кезекте инфляциямен жүйелі түрде күресу қажет.

Инфляция, бейнелеп айтқанда, азаматтарымыздың тұрмысын күннен күнге тұралататын қауіпті кесел.

Бағаның өсу қарқыны біршама бәсеңдеді. Дегенмен инфляция деңгейі әлі де жоғары.

Сондықтан, ең алдымен, Үкімет пен Ұлттық банк бірлесіп, үйлесімді жұмыс істеуі керек. Инфляцияны тежеп, төмендету қажет. Бұл – аса маңызды міндет.

Үкімет бюджет және салық саясатын барынша байыпты жүргізуі қажет. Сондай-ақ экономиканың өндірістік әлеуетін күшейтіп, бизнестің өнімділігін арттыру үшін қолайлы жағдай жасау керек.

Қаржы нарығын реттеуші мекемелер де өз міндеттерін сапалы әрі тиімді орындауға тиіс.

Бүгінде Қазақстанның қаржы жүйесі айтарлықтай орнықты деңгейде. Оған дәлел: еліміздегі банктердің активі 75 триллион теңгеден (яғни 150 миллиард доллардан) асты.

Депозиттердің көлемі рекордтық көрсеткішке, нақты айтқанда, 52 триллион теңгеге, яғни 105 миллиард долларға жетті.

Салымдардың 78 пайызы ұлттық валютада сақталған. Бұл ұлттық теңгенің құндылығы арта түскенін көрсетеді.

Ендігі маңызды міндет – жинақталған қаржы ресурстарын экономиканың нақты секторын дамытуға тиімді пайдалану.

Осыған орай, Ұлттық банкке баға мен қаржы тұрақтылығын қамтамасыз етумен қатар, экономиканы дамытуға жол ашатын бастамаларды жүзеге асыруға да атсалысатын кез келді.

Экономикамыз ұзақмерзімді қаржыландыруды қажет етеді. Оны толық өтеуге бюджет пен даму институттарының қауқары жетпейді.

Банктер бизнесті инвестициялық кредиттеуге барынша атсалысуға тиіс. Бұл – олардың негізгі миссиясы.

Ол үшін қажетті жағдай жасалуға тиіс, соның ішінде банк жүйесіндегі кәдеге жаратылмай жатқан бос қаржыны тиімді реттеу жолдарын ойлап табуға болады. Ал мұндай қаржы бар, әрі өте көп.

Пайдасыз пікірталасқа уақытымыз жоқ. Елді дамудың даңғыл жолына салатын шешімдер қажет.

Экономиканың басты салаларын ұзақмерзімді кредиттеудің жаңа тәсілдерін іске қосқан жөн. Бұған банктер, даму институттары, халықаралық қаржы ұйымдары және басқа да қаржы көздерін тарту керек.

Капитал нарығының мүмкіндіктерін айтарлықтай кеңейту міндеті тұр.

Сол себепті жеке кәсіпорындарды биржа құралдарын белсенді қолдануға ынталандыру маңызды.

Аса өзекті міндеттің бірі – қосымша қаржы тарту және инвестициялық тәртіпті күшейту.

Әзірленіп жатқан Капитал нарығы туралы заңда нақты тетіктер қарастырылуы қажет.

Әсіресе, ұлттық бірыңғай қаржы экожүйесін қалыптастыруға ден қойған абзал.

Қазақстан қор биржасы, «Астана» халықаралық қаржы орталығы және Alatau City жақын серіктес ретінде жұмыс істеуге тиіс.

Ұлттық банк пен Үкімет Қазақстанның қаржы нарығын дамытудың бірыңғай стратегиясын әзірлеуі керек.

Макроэкономикалық тұрақтылықты ұзақ мерзімге қамтамасыз етудің тағы бір жолы – бюджет саясатын реттеу.

Былтыр қабылданған Бюджет кодексі мемлекет қаражатын тиімді басқаруға және қаржылық тәртіпті күшейтуге мүмкіндік берді.

Дегенмен шығындардың жыл санап көбейіп бара жатқанын ескерген жөн. Сол себепті қазына қаржысын жоспарлау және басқару сапасын одан әрі арттыру қажет.

Орынсыз, тиімсіз шығындардың алдын алу үшін жасанды интеллект технологиясының мүмкіндігін пайдаланған дұрыс. Сондай-ақ мемлекеттік қазына жүйесін толыққанды цифрландыру жұмысын аяқтау керек. Бюджет қаражатын басқарудың ортақ әдіс-тәсілдерге негізделген жүйесін құру қажет.

Үкімет пен Ұлттық банктен нақты ұсыныстар күтемін.

Келесі басымдық – салық саясатын жетілдіру.

Жаңа Салық кодексі бүкіл жүйені кешенді түрде қайта жаңғыртуға негіз қалады.

Бірақ мұндай ауқымды реформа жолында күтпеген мәселелер міндетті түрде шығады. Оны алдын ала болжау оңай емес.

Соның салдарынан жекелеген нормаларды қолдану кезінде бизнес түрлі қиындықтарға тап болып отыр.

Салық кодексі қатып қалған қағида не қасиетті кітап сөзі емес. Заң өмірдің шындығынан алшақ кетпеуге тиіс.

Сондықтан қайшылықтарды жойып, екіұшты түсіндірілген нормалардан арылу керек. Кәсіпкерлерге салмақ түсіретін артық жүктемені азайтып, сыңаржақ тұстарын алып тастаған жөн.

Салық жүйесі бизнестің дамуға деген ынтасына бөгет болмауы керек. Сондай-ақ инвестиция тартуға және жұмыс орындарын ашуға кедергі келтірмегені дұрыс.

Сондықтан Үкіметке бизнес өкілдерінің пікіріне құлақ асып, салық заңнамасына енгізілетін нақты өзгерістер легін әзірлеуді тапсырамын.

Кәсіпкерлердің жұмыс істеу қағидаларын өзгерте бермеу үшін бұл істі барынша байыппен жүргізу керек.

Біздің заңнамамыз тым көлемді әрі күрделі, сондықтан оны түсіну қиын. Осы мәселе кәсіпкерлердің бас ауруына айналып отыр.

Салық салудағы әділеттілік мәселесіне арнайы тоқталғым келеді.

Бай-бағландарға арналған жоғары салық мөлшерлемесін енгізу мәселесін талқылайтын кез келді деп санаймын.

Тағы да атап өтемін. Ешкім заңды түрде тапқан активке қандай да бір жолмен шектеу қойғалы жатқан жоқ. Бұл Конституция талаптарына қайшы болар еді.

Әңгіме әділеттілік туралы, яғни әр азаматтың ел дамуына лайықты, адал үлес қосуы жөнінде болып отыр.

Үкімет пен Құрылтай осы мәселені зерделеп, тиісті ұсыныстарын беруі қажет.

Әділ салық салу ашықтықты, яғни жаппай цифрландыруды талап етеді.

Салық түсімін арттырып, көлеңкелі экономика мен жемқорлық сын-қатерлерін азайту үшін озық технологияларды, соның ішінде жасанды интеллектіні пайдалану қажет.

Қазіргі жағдайда инновацияларды табысты енгізіп, экономиканың бәсекеге қабілетін арттыру ісінде құқық жүйесі айрықша рөл атқарады.

Қолданыстағы Азаматтық кодекс өткен ғасырдың тоқсаныншы жылдарында қабылданды.

Кодекс өзінің тарихи миссиясын толық атқарып шықты десек, артық болмайды.

Бұл құжат нарықтық экономиканың негізгі институттарын құруға жол ашты, меншікті қорғау қағидатын бекітті.

Бұған қоса, жаңа тарихи дәуірдегі азаматтық қатынастардың құқықтық негізін қалыптастырды. Дегенмен қанша жерден сапалы болса да, бұл Азаматтық кодекс өтпелі кезеңдегі экономика үшін әзірленді.

Сол кезде озық технологиялардың заты түгіл, аты да жоқ болатын. Әрине, соңғы 30 жыл ішінде бүкіл әлем, соның ішінде еліміз де түбегейлі өзгерді.

Осының бәрін ескере отырып, болашақтың экономикасына байыппен көшуге құқықтық негіз болатын жаңа Азаматтық кодекс қабылдау қажет деп санаймын.

Бұл кәсіпкерлердің, инвесторлардың және азаматтардың алаңсыз жұмыс жүргізуі үшін құқықтық тұрақтылықты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Құрылтай депутаттары Үкіметпен бірлесе отырып, осы маңызды құжатты әзірлеуге тез арада кіріскені жөн.

Құрылтай жаңа Азаматтық кодексті келесі жылдың аяғына дейін қабылдаса жөн болар.

«Халықтық құрылысқа» қажеттілік экономикалық міндеттерден ғана туындаған жоқ. Түрлі салада қордаланған құрылымдық теңгерімсіздік осыған алып келді.

Халық саны мен ішкі көші-қонның өсуі бұған дейін әупірімдеп жұмыс істеп тұрған әлеуметтік нысандарға шектен тыс салмақ түсіреді.

Бұл кеше ғана пайда болған түйткіл емес.

Өткен онжылдықтарда әлеуметтік көмекті шамадан тыс көбейту есебінен мемлекеттік басқарудағы қателіктер мен кемшіліктерді жасырып-жабу, яғни азаматтардың көңілін табу қалыпты дүниеге айналды.

Мемлекет ресурсы желге ұшты, тіпті жағдайы жақсы отбасылар да жәрдемақы алды. Осы кезде мектептер мен ауруханалар тапшылығы ұдайы ұлғайып отырды.

Бұл қоғамда патернализм мен масылдық көңіл-күйдің күшеюіне түрткі болды. Әлеуметтік қамсыздандыру жүйесінде ашықтан ашық тонау және сыбайлас жемқорлық белең алды.

Негізсіз жеңілдіктер мен жәрдемақылардың тым көптігі – институционалдық шалағайлықтың, керек десеңіз, мемлекеттік аппараттың әлсіздігінің белгісі. Бұл – елдің жарқын келешегін қамтамасыз ету ісінде көрегенділік жетіспейді деген сөз. Мұны түсінген абзал.

Адамдарға бюджет қаражаты есебінен қамқорсынған сыңай таныту – барып тұрған популизм. Осының салдарынан халық мүддесіне қарсы, елдің орнықты дамуына тұсау болатын түрлі алаяқтық істер бүркемеленіп келді.

Бүгінін ғана ойлайтын адамдардың түсінігі осындай болады. Олар стратегиялық және мемлекеттік көзқарас тұрғысынан пайымдай алмайды.

Сондықтан әлеуметтік саясатты түбегейлі қайта қарап, уақытша түйткілдерді реттеуден гөрі стратегиялық мақсаттарға жетуге баса мән беру қажет.

Қайталап айтамын: мемлекеттік көмек шын мұқтаж адамдарға ғана берілуге тиіс. Үкіметтің алдында тұрған басты міндеттің бірі – осы.

Жалпы, бұл салада өзекті мәселелер аз емес, соған байланысты Үкімет өз ұсынысын, шешімдерін беруде.

Қазір қоғамда осы мәселелер бойынша қызу талқы жүріп жатыр. Азаматтар өздерін алаңдатқан мәселелерді ашық айтуда.

Сондықтан бұл күрделі мәселені «өгізді өлтірмей, арбаны сындырмай», байыппен, салмақты көзқараспен шешу қажет. Артық қыламын деп, тыртық қылуға мүлдем болмайды.

Кез келген реформа терең сарапталып, мұқият зерттеліп, азаматтардың жағдайын мейлінше ескере отырып жүргізілуге тиіс.

Әлеуметтік көмектің жаңа тәсілдерін, соған қатысты ақпараттық жүйелердің қызметін алдын ала мұқият тексерістен өткізу қажет. Ең дұрысы, ондай жобаларды әуелі пилоттық режимде іске қосып, тиімділігі расталған соң ғана кең ауқымда қолдану керек.

Түптеп келгенде, әлеуметтік мемлекет дегеніміз – азаматтарды әлеуметтік төлемдерге тәуелді ету емес, бұл, ең алдымен, халықтың тұрмыс сапасын, әл-ауқатын арттыру деген сөз.

Сондықтан біз адам капиталының сапасын жақсартуға және өскелең ұрпақтың жан-жақты дамуына қолайлы жағдай жасауға баса мән беріп отырмыз.

Қазақстанда жеті миллионға жуық бала бар. Бұл – халқымыздың 34 пайызы. Жыл сайын 330 мыңнан астам сәби дүниеге келеді.

Елімізде халық саны қарқынды өсуде. Сондықтан денсаулық сақтау инфрақұрылымын жүйелі әрі жедел дамыту – өте маңызды міндет.

Біз ауқымды құрылыстың алғашқы кезеңінде еліміз бойынша сегіз заманауи перинаталды орталық салуды жоспарлап отырмыз.

Бұдан басқа, Атырау, Ақтөбе, Алматы, Шымкент, Қаскелең, Семей, Ақтау қалаларында жеті көпбейінді балалар ауруханасы, Астанада тағы екі медициналық нысан бой көтереді.

Аталған жұмысқа бюджет қаражатымен қатар, жеке капиталды кеңінен тартқан жөн.

Қолға алынған мемлекет пен жекеменшік серіктестігі жобаларын сәтті жүзеге асыру қажет. Мұндай серіктестік түрі әлеуметтік инфрақұрылымға салынатын жеке инвестиция көлемін ұлғайтуға көмектеседі.

Ең бастысы, тиісті рәсімдерді негізсіз созбай, шешімдерді тез қабылдау керек.

Сондай-ақ біз алғашқы медициналық-санитарлық көмек жүйесін жаңғырту ісіне ерекше мән береміз.

Осы тұрғыдан алғанда, жалпы практика дәрігерлерінің өкілеттігін кеңейтіп, бұл жүйені қаржыландыру көлемін кезең-кезеңімен ұлғайту маңызды.

Үкіметке келер жылдың 1 қаңтарынан бастап осы бағытта жұмыс істейтін учаскелік қызмет мамандарының жалақысын үздіксіз еңбек өтіліне қарай 40 пайызға дейін арттыруды тапсырамын. Бұл 77 мыңнан астам маманның табысын өсіруге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар біз жалақының ең төменгі мөлшерін кезең-кезеңімен көбейте береміз. Мен Үкіметке ең төменгі жалақы мөлшерін 85 мыңнан 110 мың теңгеге дейін көтеруді тапсырамын.

Осы міндет келесі жылдың 1 қаңтарынан бастап іске асырылуға тиіс. Бұл 1,8 миллион адамның, соның ішінде бюджеттен жалақы алатын 370 мыңнан астам қызметкердің табысын арттыруға ықпал етеді.

Тағы бір өзекті тақырып. Инклюзивті білім беру мәселесіне айрықша назар аударған жөн.

Бүгінде Қазақстанда инклюзивті білім алуға тиіс 237 мыңнан астам бала бар.

Өкінішке қарай, соңғы жылдарда ерекше қажеттілігі бар балалардың саны арта түсуде. Сондықтан Үкімет әкімдермен бірлесіп, осы салаға қатысты инфрақұрылымды дамытуға тиіс. Ауқымды құрылысты жүргізу кезінде бұл бағыт назардан тыс қалмауы қажет.

(Соңы 4-бетте)

Адами капиталды, ғылым мен жасанды интеллектіні дамыту – ел дамуының жаңа кезеңіндегі басты басымдықтар

(Соңы. Басы 1, 2, 3-беттерде)

Маман тапшылығын азайту және ерекше қажеттілігі бар балалардың диагнозын ерте жастан анықтау жұмысы да жүйелі түрде жүргізілуі керек. Осы жұмысқа «Қазақстан халқына» қоры белсенді атсалысқаны жөн.

Тағы бір мәселе. Қоғамда оқу-ағарту саласындағы реформаларға қатысты түйткілдер көп талқыланып жүр.

Жалпы, әр өзгеріс мұғалімнің жұмысын жеңілдетуге, оның қызметіндегі артық жүктемені азайтуға бағытталуы керек.

Іс жүзінде бұл міндет толық орындалмай жатқаны жасырын емес. Бұрын қағазбастылық көп еді. Енді оның орнын түрлі платформаларға, цифрлық жүйелерге енгізілуге тиіс есептер басып отыр.

Ұстаздың негізгі миссиясы – балаға сапалы білім беру, яғни сауатты, саналы ұрпақ тәрбиелеу. Бұл міндеттерді орындауға кедергі келтіретін басы артық жұмысты доғару керек.

Біз мұғалімдердің абырой-беделін қорғауымыз қажет. Соңғы уақытта мектептерде оқушылар ұстаздарына дөрекі сөйлеп, тіпті, күш қолданатын жағдайлар да аз емес. Мұндай кезде көбінесе мектеп әкімшілігі де мұғалімге қысым көрсетіп жатады. Бұл – дұрыс емес.

Әр мәселе мұқият әрі жан-жақты қаралуға тиіс. Кез келген жағдайға отбасы да, оқушы да, ұстаз да, мектеп те – бәрі де бірдей жауапкершілікпен қарауы керек.

Оқу-ағарту министрлігі бұл жұмысты жіті назарда ұстауы қажет.

Құрметті Құрылтай депутаттары және Үкімет мүшелері!

Мен бұған дейін де айтқанымдай, еліміз жаңа тарихи кезеңге қадам басты.

Осындай бетбұрысты сәтте ұлттық жоспарымыз бен стратегиямыздың бәрін қайта зерделеуіміз керек.

Біз Тәуелсіздігіміздің келесі мерейлі белесіне қандай нәтижемен жететінімізді анық түсінуіміз қажет.

Алдымыздағы мақсаттарды нақты белгілеу арқылы біз бүгінгі міндеттер мен басымдықтарды айқындаймыз, дербес стратегиялық бағдарымызды берік ұстанып, жасампаз жоспарларды жүзеге асырамыз.

Сондықтан, Президент Әкімшілігі Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігімен бірлесіп, бір жылдың ішінде еліміздің ұзақмерзімді дамуының кешенді бағдарын айқындайтын құжат әзірлеуі керек.

Бұл жұмысқа ғылыми-зерттеу орталықтарын, соның ішінде Қазақстанның стратегиялық зерттеулер институтын кеңінен тартқан жөн. Осынау маңызды құжатқа депутаттар да елеулі үлес қоса алады деп ойлаймын.

Бірақ бұл ауқымды жұмысты мемлекеттік басқару жүйесін реформалау ісінен бастауымыз керек.

Конституция заңды күшіне енген соң еліміздің саяси жүйесі толық жаңғырды. Осыған байланысты мемлекеттік мекемелер алдында тұрған міндеттер де күрделене түсті.

Қазір билік жүйесін дамытудың жаңа стратегиясына сәйкес осы саланы түбегейлі реформалау қажеттігі туындап отыр.

Бұл үдерісте тұтас мемлекеттік аппараттың және әрбір мемлекеттік қызметшінің жұмыс тиімділігін арттыру маңызды міндет болуға тиіс.

Ең алдымен, Үкіметтен бастап ауыл әкімдеріне дейінгі барлық деңгейдегі басқару құрылымын қайта қарау қажет.

Билік жүйесі цифрландыру дәуірінің талаптарына сай жұмыс істеп, жасанды интеллектінің мүмкіндіктерін тиімді пайдалана білуі керек.

Мемлекеттік мекемелерді ұтымды бастама көтеруге, дербес шешім қабылдауға ынталандыру қажет.

Әрбір мекеме өз өкілеттігімен қатар, тұтас мемлекеттік аппараттың қалай жұмыс істейтінін нақты білуге тиіс.

Жасанды интеллектінің көмегімен қайталанатын міндеттерді, басқару жүйесіндегі қарама-қайшылықтарды жою керек.

Мемлекеттік аппарат қағазбастылықтан толық және біржола арылуы қажет. Шешім қабылдауға, яғни дамуға кедергі келтіретін барлық рәсімді қысқарту керек.

Мемлекеттік қызметшілер кәсіби білікті, озық маман болуға тиіс. Өкінішке қарай, әзірге мұндай деңгейге жеттік деп айту қиын.

Сондықтан мемлекеттік қызметшілерге арналған жаңа әдеп қағидаттарын әзірлеген жөн. Мемлекеттік қызметші, ең алдымен, Конституция талаптарын басшылыққа алып, Отанына және халқына адал қызмет етуге тиіс. Бұл жерде жекелеген өзгерістер туралы сөз болып отырған жоқ.

Бізге шынайы реформа қажет. Көзбояушылыққа жол беруге болмайды. Бұл – құқықтық және қаржылық шаралар қабылдауды талап ететін аса күрделі үдеріс.

Президент Әкімшілігі 2027 жылдың 1 маусымына дейін мемлекеттік басқару жүйесін реформалауға қатысты кешенді жоспар ұсынуы керек. Бір сөзбен айтқанда, мемлекеттік басқару жүйесін цифрлық технология мен жасанды интеллектіге негізделген жаңа экономикаға бейімдеп, жаңғырту қажет.

Біздің басты мақсатымыз – Әділетті, Күшті, Таза, Озық Қазақстанды құру.

Қазір мол мүмкіндіктердің дәуірі туды. Бұл дәуірдің орасан зор қауіп-қатерлері де бар.

Дәл осындай жауапты кезеңдерде ұлттың мінезі айқын көрінеді.

Енжарлық пен бейқамдық танытқан ел тарихта жеңімпаз ұлт болмайтыны қалатыны анық.

Замананың сын-қатеріне төтеп берудің бірден бір жолы – стратегиялық тұрғыда бір қадам алда жүріп жұмыс істеу, сол арқылы Қазақстанның болашақ келбетін қалыптастыру.

Әйтпесе, үнемі көштің соңында жүруге мәжбүр боламыз.

Мемлекет дамуының ең жоғары өлшемі саналатын да, барлық реформаның игілігін көретін де (қазіргі тілмен айтқанда бенефициарлары) – біздің азаматтарымыз.

Сондықтан менің стратегиялық бағдарымның өзегінде әділдік идеясы тұр.

Жаңа тарихи кезеңге қадам баса отырып, біз барлық азаматтық инфрақұрылымды салу және жаңғырту ісіне кірісіп жатырмыз.

Алдағы бірнеше жылда барлық аймақта қарқынды құрылыс жүргізіледі.

Бұған дейін айтқанымдай, біз жаңа автожолдар, өнеркәсіп және энергетика нысандарын, темір жолдар, көпірлер, инженерлік желілер, гидротехникалық нысандар, мектептер, ауруханалар, спорт кешендерін және мәдениет ошақтарын саламыз.

Заманауи инфрақұрылымдарды салу ісі ондаған жаңа өндіріс орындарын ашуға ықпал етіп, ең бастысы халықтық цифрлық экономиканы дамытуға мүмкіндік береді.

Осылайша, біз темірдей тәртіптің, жоғары жауапкершіліктің және қажырлы еңбектің арқасында көп ұзамай ауылдарымыз бен қалаларымыздың келбетін түбегейлі өзгертеміз. Ортақ мекеніміз – Қазақстан Республикасын бұдан да қуатты, бұдан да тартымды елге айналдырамыз.

Біз «Заң мен Тәртіп» қағидатына бағына отырып, адал еңбек ету арқылы көздеген мақсаттарымызға міндетті түрде қол жеткіземіз және келер ұрпаққа лайықты мұра қалдырамыз.

Бұған дейін бірнеше мәрте айттым, тағы да қайталаймын: бұрын-соңды болмаған жаһандық сын-қатерлер кезеңінде елдің бірлігі мен қоғамның әлеуметтік тұғырын барынша нығайта түсуіміз қажет.

Біз сонда ғана стратегиялық міндеттерімізді толық орындай аламыз.

Осы жолмен жүрсек, Қазақстан әлемдік өркениет көшінің алдыңғы шебінен лайықты орын алатынына кәміл сенемін.

Жалпы, кез келген реформаны іске асыру үшін заңдарды жетілдіру, саяси институттарды нығайту жеткіліксіз. Ең алдымен, сана жаңғыруға тиіс. Еліміз орнықты дамуы үшін қоғамда жаңа этика орнығуы қажет. «Адал азамат» идеологиясы өміріміздің ажырамас бөлігіне айналуы керек.

«Әрекет түбі – берекет» деген халқымыз. Сондықтан мейлінше ширақ болып, отаншыл азамат екенімізді жасампаз істермен көрсету аса маңызды.

Ал отаншыл болу – заңды құрметтеу, тәртіпке бағыну, ел игілігі үшін табанды еңбек ету деген сөз. Заңға құрметпен қарайтын адам табысты болады.

Мен Қазақстан әрбір азаматтың дамуына жол ашатын, жалпыға бірдей мүмкіндік беретін, бірлігі бекем, Әділетті әрі Өркениетті мемлекет болуын тілеймін. Аталған мақсатқа жету үшін бар күш-жігерімді салып келемін және алдағы уақытта да солай болады.

Қазіргі заманның басты қуаты – білім мен ғылымда, озық инновацияларда. Жаңа технологияларды, жасанды интеллектіні терең меңгерген ел дамиды. Мемлекетімізге мықты ғалымдар, кәсіби инженерлер, ұлағатты ұстаздар мен білікті дәрігерлер әрқашанда керек болады.

Мен ұлтымыздың көшін алға бастай алатын отаншыл азаматтарға зор үмітпен қараймын.

Қадірлі қауым!

Бүгін мен елімізде жасалып жатқан ауқымды өзгерістерге кеңінен тоқталдым. Жарқын болашағымызды айқындайтын маңызды бастамалар жөнінде айттым.

Алдымызда тұрған тарихи міндеттерді табысты жүзеге асыруымыз керек. Біз әр азаматтың дамуына, барша жұрттың өркендеуіне жол ашатын берекелі қоғам, Әділетті Қазақстанды міндетті түрде құрамыз.

Баршаңызға амандық және табыс тілеймін!

Отанымыз – Қазақ елі мәңгі жасасын!

● ЖОЛДАУҒА ҚОЛДАУ

ЖАҢА ТАРИХИ КЕЗЕҢ: қазақстанды дамытудың жаңа бағыттары

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2026 жылғы 28 қазанда Қазақстан халқына «Жаңа тарихи кезеңдегі Қазақстанның өзекті міндеттері» атты Жолдауын жариялады. Бұл құжатта еліміздің алдағы даму бағыты, экономиканы нығайту, әлеуметтік саланы жетілдіру, инфрақұрылымды жаңғырту және мемлекеттік басқару жүйесін заман талабына бейімдеу мәселелері қамтылды. Президент елдің жаңа тарихи кезеңге қадам басқанын атап өтіп, тәуелсіздікті нығайту мен халықтың тұрмыс сапасын арттыруға бағытталған міндеттерді белгіледі.

Жолдаудың басты өзегі – Қазақстанды экономикалық қуаты жоғары, технологиялық тұрғыдан дамыған, заң үстемдігі орныққан және азаматтарына тең мүмкіндік беретін мемлекет ретінде қалыптастыру.

ИНФРАҚҰРЫЛЫМ – ЕЛ ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗІ

Жолдаудағы маңызды бағыттардың бірі – еліміздің барлық өңірінде инфрақұрылымды жаңғырту. Президенттің пайымдауынша, халықтың тұрмыс сапасын жақсарту үшін әлеуметтік нысандардың қолжетімділігін арттырып, ауылдар мен қалалардың дамуындағы өзекті мәселелерді жүйелі түрде шешу қажет.

Осы мақсатта Үкіметке Инфрақұрылымдық жаңғыру жоспарын әзірлеу тапсырылды. 2029 жылдың соңына дейін Ұлттық қордан осы бағытқа шамамен 6,5 триллион теңге бөлу көзделіп отыр. Оның аясында ауруханалар, перзентханалар, жедел медициналық көмек станциялары, мектептер, спорт кешендері, мәдениет мекемелері мен тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық нысандары салынып, жаңғыртылады. Ауызсу мен газ жеткізу мәселесіне де назар аударылады.

Бұл бастамалардың мәні тек жаңа ғимараттар салумен шектелмейді. Инфрақұрылымның дамуы жаңа жұмыс орындарын ашуға, кәсіпкерлікті жандандыруға және өңірлердің экономикалық әлеуетін арттыруға мүмкіндік береді. Әсіресе, ауыл тұрғындары үшін сапалы медициналық қызметтің, білім беру мекемелерінің және инженерлік желілердің қолжетімді болуы маңызды.

ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ХАЛЫҚТЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫ

Ел экономикасының тұрақты дамуы мен азаматтардың табысын арттыру – Жолдауда айқындалған негізгі міндеттердің бірі. Экономикалық өсім халықтың күнделікті өмірінен көрініс табуы керек. Яғни жаңа өндіріс орындары ашылып, еңбек нарығы кеңейіп, азаматтардың тұрақты табыс табуына жағдай жасалуға тиіс.

Президент ең төменгі жалақыны 85 мың теңгеден 110 мың теңгеге дейін көтеруді тапсырды. Бұл шара 2027 жылғы 1 қаңтардан бастап жүзеге асырылуға тиіс. Ресми мәлімет бойынша, бастама 1,8 миллион адамның, соның ішінде бюджет саласында еңбек ететін 370 мыңнан астам қызметкердің табысын арттыруға ықпал етеді.

Сонымен бірге алғашқы медициналық-санитарлық көмек жүйесінде еңбек ететін мамандардың жалақысын үздіксіз еңбек өтіліне қарай 40 пайызға дейін арттыру міндеті қойылды. Бұл өзгеріс 77 мыңнан астам медицина қызметкерін қамтуға бағытталған.

Аталған шаралардың нақты нәтижесі олардың уақтылы әрі сапалы орындалуына байланысты. Халық үшін ең маңыздысы – табыстың өсуі күнделікті қажеттіліктерді өтеуге, отбасылық бюджетті нығайтуға және өмір сапасын жақсартуға ықпал етуі.

БІЛІМ МЕН ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ – БАСТЫ НАЗАРДА

Қоғамның дамуы ең алдымен адам капиталының сапасына байланысты. Осы тұрғыдан алғанда Жолдауда білім беру мен денсаулық сақтау салаларына ерекше мән берілген.

Президент білім беру нысандарын салу, медициналық инфрақұрылымды жаңарту және ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға қолайлы жағдай жасау мәселелерін көтерді. Мұндай балаларға арналған оңалту орталықтары мен спорт залдарын дамыту да маңызды міндеттердің қатарына кіреді.

Сонымен қатар инклюзивті білім беру жүйесін жетілдіру, мамандар тапшылығын азайту және балалардың даму ерекшеліктерін ерте анықтау жұмыстары жүйелі жүргізілуі керек.

Білім беру саласындағы кез келген өзгеріс мұғалімнің кәсіби қызметін жеңілдетуге, артық жүктемесін азайтуға және оқыту сапасын арттыруға бағытталғаны жөн. Өйткені сапалы білім – бәсекеге қабілетті ұрпақ тәрбиелеудің негізгі шарты.

ЦИФРЛАНДЫРУ ЖӘНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ДӘУІРІ

Қазіргі заманда цифрлық технологиялар мен жасанды интеллект экономиканың дамуына, мемлекеттік қызметтердің көрсетілуіне және еңбек нарығына елеулі ықпал етіп отыр. Қазақстанның да осы өзгерістерге бейімделуі – уақыт талабы.

Жолдауда халықтық цифрлық экономиканы қалыптастыру, жасанды интеллект мүмкіндіктерін кеңінен пайдалану және азаматтардың цифрлық ортада заңды табыс табуына жағдай жасау мәселелері айтылды.

Мемлекет басшысы цифрлық технологиялар тек көңіл көтеру құралы болып қалмай, еңбек етуге, кәсіп жүргізуге, білім алуға және жаңа мүмкіндіктерге қол жеткізуге қызмет етуі керектігін атап өтті.

Бұл бағытта ауыл мен қала тұрғындарының мүмкіндіктері арасындағы алшақтықты азайту да маңызды. Егер азаматтар тұрғылықты жеріне қарамастан цифрлық қызметтерді пайдаланып, қашықтан жұмыс істеп, өз кәсібін дамытуға мүмкіндік алса, бұл өңірлердің экономикалық белсенділігін арттыруға ықпал етеді.

Дегенмен цифрландырудың нәтижелі болуы үшін интернет сапасын жақсарту, халықтың цифрлық сауаттылығын көтеру және жеке деректердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері де қатар шешілуі қажет.

МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ЖӘНЕ ЗАҢ ҮСТЕМДІГІ

Жолдауда мемлекеттік басқару жүйесін жаңғыртуға да басымдық берілді. Президент Үкіметтен бастап ауыл әкімдеріне дейінгі барлық деңгейдегі басқару құрылымдарының жұмысын қайта қарау қажеттігін атап өтті.

Мемлекеттік аппараттың тиімділігі қағаз жүзіндегі есептермен емес, азаматтардың мәселелерін шешу сапасымен өлшенуге тиіс. Қабылданған шешімдер нақты нәтижеге жеткізіп, мемлекеттік қызмет халыққа қолайлы әрі түсінікті болуы қажет.

Осыған байланысты мемлекеттік қызметшілерге арналған жаңа әдеп қағидаттарын әзірлеу және мемлекеттік басқаруды цифрлық технологиялар мен жасанды интеллект мүмкіндіктеріне бейімдеу міндеті қойылды. Мемлекеттік басқару жүйесін реформалауға қатысты кешенді жоспар 2027 жылғы 1 маусымға дейін ұсынылуы керек.

Сонымен бірге заңға құрмет, қоғамдық тәртіп және азаматтық жауапкершілік мәселелері өзекті болып қала береді. Заң талаптарын сақтау – қоғамдағы тұрақтылықтың, азаматтардың құқықтарын қорғаудың және өзара сенімнің маңызды шарты.

ӨҢІРЛЕРДІҢ ӘЛЕУЕТІН АРТТЫРУ

Қазақстанның тұрақты дамуы әрбір өңірдің мүмкіндігін тиімді пайдалануға байланысты. Жолдауда қуатты қалалар мен дамыған аймақтар елдің экономикалық негізін қалыптастыратыны атап өтілді.

Бұл тұрғыдан алғанда, өңірлерде жолдарды жөндеу, көлік қатынасын жақсарту, инженерлік желілерді жаңарту және жаңа өндіріс орындарын ашу мәселелерінің маңызы зор. Заманауи көлік инфрақұрылымы ішкі саудаға, жүк тасымалына, инвестиция тартуға және кәсіпкерліктің дамуына серпін бере алады.

Ал аудан мен ауыл деңгейінде тұрғындардың сапалы ауызсуға, газға, медициналық көмекке және білімге қол жеткізуі басты назарда болуы керек. Өйткені өңірдің дамуы сол жерде тұратын азаматтардың өмір сүру жағдайының жақсаруымен өлшенеді.

БОЛАШАҚҚА БАҒДАР – ОРТАҚ ЖАУАПКЕРШІЛІК

Президент Жолдауының қорытындысында елдің ұзақ мерзімді даму бағдарын айқындайтын кешенді құжат әзірлеу қажеттігі айтылды. Бұл жұмысқа ғылыми-зерттеу орталықтарын, сарапшыларды және депутаттарды тарту көзделген.

Мұндай стратегиялық жоспардың маңызы зор. Ол экономикалық, әлеуметтік және технологиялық өзгерістерді бір арнаға тоғыстырып, алдағы мақсаттарды нақтылауға мүмкіндік береді. Сонымен бірге жоспарланған бастамалардың орындалуын бағалау, қаржының тиімді жұмсалуын қадағалау және қоғам алдындағы есептілікті күшейту маңызды.

Жалпы, 2026 жылғы Жолдау Қазақстанның жаңа тарихи кезеңдегі басымдықтарын айқындады. Инфрақұрылымды жаңарту, халықтың табысын арттыру, білім мен медицина сапасын жақсарту, цифрлық экономиканы дамыту және мемлекеттік басқаруды жетілдіру – өзара сабақтас міндеттер.

Ендігі мәселе – осы бастамалардың нақты іске асуында. Әрбір жоба халықтың тұрмысын жақсартуға, өңірлердің дамуына және ел экономикасының әлеуетін арттыруға қызмет етуі керек.

СИҚЫМБЕКТІҢ Алтынбайы.

Алматы облысы мәслихатының депутаттығына партиялық тізім бойынша кандидаттарды тіркеу қорытындылары туралы (2026 жылғы 29 қарашадағы сайлау)

2026 жылғы 1 қараша сағат 18.00-гі жағдай бойынша

№ п/п	Тегі, аты, әкесінің аты	Туған жылы	Жұмыс орны, лауазымы	Тұрғылықты мекенжайы
		«Respublica» партиясы		
1.	Талғатбек Әсет Талғатбекұлы	1981	«ТАТ» компаниясы, директор	Алматы облысы, Талғар ауданы, Бесагаш ауылы
2.	Максутов Асқат Данияруұлы	1991	«Alfih» ЖШС, директор	Алматы қаласы
3.	Бердиева Гаухар Давлеткельдыевна	1983	«ART Productions», арт директор	Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы
		«Ауыл» Халықтық-демократиялық патриоттық партиясы		
1.	Алтангадас Жанат	1983	«Алтын жұлдыз» ЖШС, директор	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Іргелі ауылы
2.	Нурбеков Болатжан Саймасаевич	1972	«Агро Масак» ШҚ, төрағасы	Алматы облысы, Еңбекші-қазақ ауданы, Шелек ауылы
3.	Хамит Мухаммед Дарханұлы	2000	«Ауыл» партиясының Алматы облыстық филиалы, кеңесші	Алматы облысы, Қонаев қаласы
4.	Әбубекова Айғаным Әбубекқызы	1999	Алматы облысы бойынша ветеринариялық станция, маман	Алматы облысы, Қонаев қаласы
		«Әділет» партиясы		
1.	Атайбеков Бақыт Ынтыкбаевич	1967	«Agroholding Dinara Group» ЖШС, бас директор	Алматы облысы, Балқаш ауданы, Бақанас ауылы
2.	Омарова Маржан Ернаровна	1985	«Dolce Pharm» ЖШС, завод директоры	Алматы облысы, Алатау қаласы
3.	Мадигулов Мурат Бахиткеримович	1978	«Алматы облысы әкімінің аппараты» ММ, аппарат басшысы	Алматы облысы, Қонаев қаласы
4.	Жарасбаев Даулет Жамалбекович	1965	«Каргалы-fish» ЖШС, директор	Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Қарғалы ауылы,
5.	Нуркадыров Серик Нуркадырович	1975	«Әділет» партиясының Алматы облыстық филиалы, төраға орынбасары	Алматы облысы, Қонаев қаласы
6.	Бигельдиева Молдир Махаббатовна	1984	«Әбілхан Қастеев атындағы Қазақстан Республикасының Мемлекеттік өнер мұражайы» РМК, директордың орынбасары	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қаскелен қаласы
7.	Абилев Нурлан Абилевич	1968	Жетіген көлік-логистикалық орталығы, директордың орынбасары	Алматы облысы, Алатау қаласы
8.	Каскарауов Данияр Алдабергенович	1976	«Әділет»партиясы Алматы облыстық филиалы, төраға	Алматы обласы, Жамбыл ауданы, Қастек ауылы
9.	Вальков Виталий Викторович	1976	“Sun Capital Engineering” ЖШС, жоба жетекшісі	Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Түрген ауылы
10.	Ушуров Билалдин Талгатович	1970	«ТехноGRAD» ЖШС, директор	Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы
11.	Кузиев Динмухамед Дильмуратович	1993	«Фирма БЕНТ» ЖШС, президент	Алматы облысы, Іле ауданы, А.Тоқпанов ауылы
12.	Асылов Абай Ногаевич	1968	«Алатау жарық компаниясы» АҚ, президент	Алматы облысы, Ілк ауданы, Өтеген батыр ауылы
13.	Ақжолтаева Алия Ақжолтайқызы	1988	Ұйғыр ауданының орталық ауруханасы, директор	Алматы облысы, Уйғыр ауданы, Шонжы ауылы
14.	Сарипов Айдар Саматович	1983	«Жаңа бетон» ЖШС, директор	Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы
15	Игибаев Ержан Минимханович	1980	Қазақстан ұлттық лифтерлер қауымдастығы, президент	Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы
16	Рымтаев Досан Тасболатович	1972	ҚР Төтенше жағдайлар министрлігі, «Селден қорғау құрылыс» республикалық мемлекеттік кәсіпорнының бас директоры	Алматы облысы, Іле ауданы, Өтеген батыр ауылы
17	Айтқазы Әділет Нұрболатұлы	1998	«Жастар Рухы» Алматы облыстық филиалы, төраға	Алматы облысы, Қонаев қаласы,
18.	Кубентаев Аслан Нурахметович	1991	«Әділет»партиясы Алматы облыстық филиалы, төраға орынбасары	Алматы облысы, Қонаев қаласы
19.	Айменов Мырзакасым Алипбаевич	1964	«Агрофирма «Dinara Ranch» ЖШС, директор	Алматинская область, Балқаш ауданы, Миялы ауылы
20.	Дауталиев Казыбек Нурсеитович	1983	ҚР Президенті жанындағы Мемлекеттік басқару академиясының Алматы облысы бойынша филиалы, директор	Алматы облысы, Қонаев қаласы
21.	Ли Елена Эдуардовна	1974	«Dolce» ЖШС директорлар кеңесінің төрағасы	Алматы облысы, Алатау қаласы
22.	Қырғызбай Нұрым Орынтайұлы	1991	Халыққа қызмет көрсету жөніндегі № 1 мамандандырылған бөлім (АвтоХҚКО), басшысы	Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Ұзынағаш ауылы
23.	Гринченко Виталий Николаевич	1966	«ДорТехМонтаж» ЖШС, директор	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қаскелен қаласы
24.	Дүйсенов Мәди Манарбекұлы	1992	«АЖК»АҚ Қарасай ауданының электр желілері қызметі, басшы	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қаскелен қаласы
25.	Касымов Ербулат Булатович	1977	«Қазақстандық жаңа технологиялар» ЖШС, директор	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қаскелен қаласы
26.	Алимахунов Куат Турсынжанович	1982	«ISKER HESS» ЖШС, директор	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Айтей ауылы
27.	Нурсолтанова Сауле Кайырлиновна	1964	«Жасыл қала» ЖШС, директордың орынбасары	Алматы облысы, Қонаев қаласы
28.	Нурпейсов Улан Абдималикович	1978	«Ақ-Жол ДС» ЖШС, директор	Алматы облысы, Талғар ауданы, Кендала ауылы
29.	Мусаев Мейрам Мирзанович	1971	Алматы облысы бойынша тексеру комиссиясы, төраға	Алматы облысы, Қонаев қаласы
30.	Солтанғазиев Айболат Әскербекұлы	1975	«Кеген орман шаруашылығы» КМК, директор	Алматы облысы, Кеген ауданы, Кеген ауылы
31.	Бегілдаш Димаш Ерланұлы	1995	«BD-Group OIL» ЖШС, директор	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Коксай ауылы,
32.	Жазыкбаев Дияр Серикович	1984	«Алматы» ЖШС, директор	Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Ұзынағаш ауылы
33.	Зайнидинов Сабыржан Мырзахметұлы	1988	«Игида Инкас» ЖШС, құрылтайшы	Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы
34.	Ахметова Гульмира Асқарқызы	1969	«Қазақстан Халық Банкі» АҚ Алматы облысы бойынша филиалы, директор	Алматы облысы, Қонаев қаласы
35.	Ярмахамбетов Бахтияр Ярмахамбетович	1979	«Dimond Invest Company» ЖШС, директор	Алматы облысы, Талғар ауданы, Белбұлак ауылы
36.	Кусаинов Ерболат Мусилимханович	1973	Балқаш ауданының «АЖК Энмужгосбыт», директор	Алматы облысы, Балқаш ауданы, Бірлік ауылы
37.	Әбіт Айжан Советбекқызы	1994	Еңбекшіқазақ ауданының жастар ресурстық орталығы, директор	Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Көктобе ауылы
38.	Серікханқызы Аида	1990	«Әділет» партиясының Алматы облыстық филиалы, ұйымдастыру-өкімдік жұмыс бөлімінің меңгерушісі	Алматы облысы, Қонаев қаласы
		«Ақ жол» Қазақстан демократиялық партиясы		
1.	Сағымбекұлы Абзалбек	1972	«Гаухар Тас 07» ЖШС, директор	Алматы облысы, Алатау қаласы
2.	Құдайбердиев Амангельды Касымжанович	1968	«КазШерсть Технология» ЖШС, директор	Алматы қаласы
3.	Ергалиева Еңлік Ергалиевна	1972	ЖК «AZA», директор	Алматы қаласы
4.	Жұматова Толғанай Мұратовна	1994	ЖК «Мугалбаев Б.А», есепші	Алматы қаласы
5.	Амангелді Бекзат Қайратқызы	1989	«Нұрбанк» АҚ филиалы, директорының орынбасары	Алматы қаласы
6.	Горяной Сергей Владимирович	1989	«АМФ 1 ИМСТАЛЬКОН» ЖШС, атқарушы директор	Алматинская область, город Қонаев

Об итогах регистрации кандидатов в депутаты Алматинского областного маслихата по партийным спискам (выборы 29 ноября 2026 года)

по состоянию на 18.00 часов 1ноября 2026 года

№ п/п	Фамилия, имя, отчество	Год рож.-я	Место работы, занимаемая должность	Место жительства
		Партия «Respublica»		
1.	Талғатбек Әсет Талғатбекұлы	1981	Компания «ТАТ», директор	Алматинская область, Талгарский район, село Бесагаш
2.	Максутов Асқат Данияруұлы	1991	ТОО «Alfih», директор	город Алматы
3.	Бердиева Гаухар Давлеткельдыевна	1983	ИП “ART Productions”, арт директор	Алматинская область, Талгарский район, город Талгар
		Народно-демократическая патриотическая партия «Ауыл»		
1.	Алтангадас Жанат	1983	ТОО «Алтын жулдыз», директор	Алматинская область, Карасайский район, село Іргелі
2.	Нурбеков Болатжан Саймасаевич	1972	КХ «Агро Масак», руководитель	Алматинская область, Енбекши-казахский район, село Шелек
3.	Хамит Мухаммед Дарханұлы	2000	Алматинский областной филиал партии «Ауыл», консультант	Алматинская область, город Қонаев
4.	Әбубекова Айғаным Әбубекқызы	1999	Ветеринарная станция по Алматинской области, специалист	Алматинская область, город Қонаев
		Партия «Әділет»		
1.	Атайбеков Бақыт Ынтыкбаевич	1967	ТОО «Agroholding Dinara Group», генеральный директор	Алматинская область, Балхашский район, село Баканас
2.	Омарова Маржан Ернаровна	1985	ТОО «Dolce Pharm», директор завода	Алматинская область, город Алатау
3.	Мадигулов Мурат Бахиткеримович	1978	ГУ «Аппарат акима Алматинской области», руководитель аппарата	Алматинская область, город Қонаев
4.	Жарасбаев Даулет Жамалбекович	1965	ТОО «Каргалы-fish», директор	Алматинская область, Жамбыл-ский район, село Каргалы
5.	Нуркадыров Серик Нуркадырович	1975	Алматинский областной филиал партии «Әділет», заместитель председателя»	Алматинская область, город Қонаев
6.	Бигельдиева Молдир Махаббатовна	1984	РГП «Государственный музей искусств Республики Казахстан имени Абылхана Кастеева», заместитель директора	Алматинская область, Карасайский район, город Каскелен
7.	Абилев Нурлан Абилевич	1968	Жетыгенский транспортно-логистиче-ский центр, заместитель директора	Алматинская область, город Алатау
8.	Каскарауов Данияр Алдабергенович	1976	Алматинской областноой филиал партии «Әділет», председатель	Алматинская область, Жамбылски» район, село Кастек
9.	Вальков Виталий Викторович	1976	ТОО «Sun Capital Engineering», руководитель проекта	Алматинская область, Енбекши-казахский район, село Тургень
10.	Ушуров Балалдин Талгатович	1970	ТОО «ТехноGRAD», директор	Алматинская область, Талгарский район, город Талгар
11.	Кузиев Динмухамед Дильмуратович	1993	ТОО «Фирма БЕНТ», президент	Алматинская область, Илийский район, село А.Токпанов
12.	Асылов Абай Ногаевич	1968	АО «Алатау жарық компаниясы», президент	Алматинская область, Илийский район, село Отеген батыр
13.	Ақжолтаева Алия Ақжолтайқызы	1988	Центральная больница Уйгурского района, директор	Алматинская область, Уйгурский район, село Чунджа
14.	Сарипов Айдар Саматович	1983	ТОО «Жаңа бетон», директор	Алматинская область, Талгарский район, город Талгар
15	Игибаев Ержан Минимханович	1980	Национальная ассоциация лифтеров Казахстана, президент	Алматинская область, Талгарский район, город Талгар
16	Рымтаев Досан Тасболатович	1972	МЧС РК «РГП Селденкоргау Курылыс», генеральный директор	Алматинская область, Илийский район, село Отеген батыр
17	Айтқазы Әділет Нұрболатұлы	1998	Алматинский областной филиал «Жастар Рухы», председатель	Алматинская область, город Қонаев,
18.	Кубентаев Аслан Нурахметович	1991	Алматинский областной филиал партии «Әділет», заместитель председателя	Алматинская область, город Қонаев
19.	Айменов Мырзакасым Алипбаевич	1964	ТОО «Агрофирма «Dinara Ranch», директор	Алматинская область , Балхашский район, село Миялы
20.	Дауталиев Казыбек Нурсеитович	1983	Филиал Академии государственного управления при Президенте РК по Алматинской области, директор	Алматинская область, город Конаев
21.	Ли Елена Эдуардовна	1974	ТОО «Dolce», председатель совета директоров	Алматинская область, город Алатау
22.	Қырғызбай Нұрым Орынтайұлы	1991	Специализированный отдел №1 по обслуживанию населения (АвтоЦОН), руководитель	Алматинская область, Жамбылский район, село Узынагаш
23.	Гринченко Виталий Николаевич	1966	ТОО «ДорТехМонтаж», директор	Алматинская область, Карасай-ский район, город Каскелен
24.	Дүйсенов Мәди Манарбекұлы	1992	Служба электросетей Карасайского района АО «АЖК», руководитель	Алматинская область , Карасай-ский район, город Каскелен
25.	Касымов Ербулат Булатович	1977	ТОО «Казахстанские новые технологии, директор	Алматинская область , Карасай-ский район, город Каскелен
26.	Алимахунов Куат Турсынжанович	1982	ТОО «ISKER HESS», директор	Алматинская область, Карасайский район, село Айтей
27.	Нурсолтанова Сауле Кайырлиновна	1964	ТОО «Жасыл қала», заместитель директора	Алматинская область, город Қонаев
28.	Нурпейсов Улан Абдималикович	1978	ТОО «Ак-Жол ДС», директор	Алматинская область, Талгар-ский район, село Кендала
29.	Мусаев Мейрам Мирзанович	1971	Ревизионная комиссия по Алматинской области, председатель	Алматинская область, город Қонаев
30.	Солтанғазиев Айболат Әскербекұлы	1975	КГП «Кегенское лесное хозяйство», директор	Алматинская область, Кегенский район, село Кеген
31.	Бегілдаш Димаш Ерланұлы	1995	ТОО «BD-GROUP OIL», директор	Алматинская область, Карасайский район, село Коксай,
32.	Жазыкбаев Дияр Серикович	1984	ТОО «Алматы», директор	Алматинская область , Жамбыл-ский район, село Узынагаш
33.	Зайнидинов Сабыржан Мырзахметұлы	1988	ТОО» Игида Инкас», учредитель	Алматинская область, Талгарский район, город Талгар
34.	Ахметова Гульмира Асқарқызы	1969	АО «Народный Банк Казахстана» по Алматинской области, директор филиала	Алматинская область, город Қонаев
35.	Ярмахамбетов Бахтияр Ярмахамбетович	1979	ТОО «Dimond Invest Company», директор	Алматинская область, Талгар-ский район, село Белбулак
36.	Кусаинов Ерболат Мусилимханович	1973	«АЖК Энмужгосбыт» Балхашского района, директор	Алматинская область , Балхаш-ский район, село Бирлик
37.	Әбіт Айжан Советбекқызы	1994	Молодежный ресурсный центр Енбекшиказахского района, директор	Алматинская, Енбекши-казахский район, село Көктобе
38.	Серікханқызы Аида	1990	Алматинский областной филиал партии «Әділет», заведующая отделом организационно-распорядительной работы	Алматинская область, город Қонаев
		Демократическая Партия Казахстана «Ак жол»		
1.	Сағымбекұлы Абзалбек	1972	ТОО «Гаухар Тас 07», директор	Алматинская область, город Алатау
2.	Құдайбердиев Амангелды Касымжанович	1968	ТОО «КазШерсть Технология», директор	город Алматы
3.	Ергалиева Еңлік Ергалиевна	1972	ИП «AZA», директор	город Алматы
4.	Жұматова Толғанай Мұратовна	1994	ИП «Мугалбаев Б.А», бухгалтер	город Алматы
5.	Амангелді Бекзат Қайратқызы	1989	Филиал АО «Нурбанк», заместитель директора	город Алматы
6.	Горяной Сергей Владимирович	1989	ТОО «АМФ 1 ИМСТАЛЬКОН», исполнительный директор	Алматинская область, город Қонаев

Бір мандаттық аумақтық сайлау округтері бойынша Алматы облыстық мәслихатының депутаттығына кандидаттарды тіркеу қорытындылары туралы АҚПАРАТ
(2026 жылғы 29 қарашадағы сайлау)

2026 жылғы 1 қарашадағы сағат 18.00-гі жағдай бойынша

№ р/р	Аты-жөні, тегі	Туған жылы	Жұмыс орны, лауазымы	Тұрғылықты мекенжайы
		№ 1 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Бейсенов Бексұлтан Бейсенұлы	1995	«Бірлік» агрофирмасы, агроном	Алматы облысы, Балқаш ауданы. Бірлік ауылы
2.	Қожахметов Думан Қожамбекұлы	1986	«Бірлік» агрофирмасы», №3 бөлім, есепші	Алматы облысы, Балқаш ауданы. Бірлік ауылы
3.	Қыстаубаев Алмас Әбдіжаппарұлы	1985	«Бірлік» агрофирмасы, директор	Алматы облысы, Балқаш ауданы. Бірлік ауылы
		№ 2 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Бейсебаев Тимур Абдуқапарұлы	1975	Алматы қаласы, №118 орта мектеп, география пәнінің мұғалімі	Алматы облысы, Қонаев қаласы
2.	Рахманова Бибигүл Ербатырқызы	1970	Қонаев қаласының орта мектеп гимназиясы, директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары	Алматы облысы, Қонаев қаласы
3.	Алтаев Бахыт Наймануұлы	1974	«Алан» ЖК, директор	Алматы облысы, Қонаев қаласы
		№ 3 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Шинибаева Анаркүл Серіккызы	1975	Алатау қаласының Мәдениет үй, директор	Алматы облысы, Қонаев қаласы
2.	Қалдыбеков Еркін Мұхаммедияұлы	1985	«РСУ-1» ЖШС, менеджер	Алматы қаласы
3.	Нұрғиса Нұрсұлтан Ғазизханұлы	1992	«РСУ-1» ЖШС, директор	Алматы қаласы
		№ 4 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Нұрдаулет Ғазиз Сабитұлы	1993	№3 орта мектеп, математика пәнінің мұғалімі	Алматы облысы, Іле ауданы, Жапек батыр ауылы
2.	Даулбаев Нариман Бауржанұлы	2005	«Sagadat Batyr» спорт клубы» ЖШС, джиу джитсу жаттықтырушысы	Алматы облысы, Іле ауданы, М. Түймебаев ауылы
3.	Орынбасаров Нұрсұлтан Жұмабайұлы	1993	«Sagadat Batyr» спорт клубы» ЖШС, директор	Алматы облысы, Іле ауданы, М. Түймебаев ауылы
		№ 5 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Туймелиев Нұрлан Лесұлы	1966	«Туймелиев» ЖК, директор	Алматы облысы, Іле ауданы, Өтеген батыр ауылы
2.	Сиполла Дарын Сәкенұлы	1995	«Озон маркетплейс Қазақстан» ЖШС, өндіріс жетекшісі	Алматы облысы, Іле ауданы, Өтеген батыр ауылы
3.	Шарипханов Медет Жұмахметұлы	1987	«ASC» ЖШС, менеджер	Алматы облысы, Іле ауданы, Өтеген батыр ауылы
		№ 6 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Турапова Меруерт Серіккызы	1981	Қарасу кітапханасы, кітапханашы	Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Жаңақұрлыс ауылы
2.	Сарсенова Гүлдана Құттығұлқызы	1992	Қазбек бек бекеті, орта мектеп, ағылшын пәнінің мұғалімі	Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Қазыбек би бекеті
3.	Ушкемпиров Елдос Жақсылықұлы	1978	«Мынбай» Ш/Қ, төраға	Алматы қаласы
		№ 7 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Ералиева Гүлім Сергазықы	1989	«Әділет» партиясының Жамбыл аудандық филиалы, есепке алу және статистика секторының меңгерушісі	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қаскелең қаласы
2.	Кемельбеков Алмас Асылбекұлы	1973	«Жамбыл-су» МКК, директор	Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Ұзынағаш ауылы
3.	Молдашева Меруерт Сағындыққызы	1980	Жамбыл ауданының іскер әйелдер кеңесі, төраға	Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Қарғалы ауылы
		№ 8 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Абдулаев Ринат Фарманұлы	1988	«Шебер Билд» ЖШС, учаске бастығы	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Жамбыл ауылы
2.	Байзақова Меруерт Аманбайқызы	1992	Кемертоған ауылының орта мектебі, орыс тілі және әдебиеті пәнінің мұғалімі	Алматы қаласы
3.	Исаева Атлана Жанатқызы	1976	«Atlant Media» ЖШС, директор	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қаскелең қаласы
		№ 9 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Ашықбаева Салия Қуанышқызы	1971	Жамбыл ауылының кітапханасы, кітапханашы	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Жамбыл ауылы
2.	Тұрсынғазиев Айдос Қазезұлы	1997	Қ. Қошмамбетов атындағы орта мектеп, дене шынықтыру пәнінің мұғалімі	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қошмамбет ауылы
3.	Ашенов Саян Баймұратұлы	1987	«АзияАгроФуд» АҚ, басқарма төрағасы	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Жібек жолы ауылы
		№ 10 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Жуманов Жантөре Бейбітұлы	2001	Жеке кәсіпкер	Алматы қаласы
2.	Тынымбаева Айсұлу Қожантайқызы	1966	Жеке кәсіпкер	Алматы облысы, Қарасай ауданы, Жандосов ауылы
3.	Отембаев Рустем Тұрсынбайұлы	1988	«Тауекел-Н-Алгабас» ЖШС, директор	Алматы қаласы
		№ 11 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Ерсариев Медет Дәукенұлы	1984	Кеген ауданының ветеринария бөлімі, эпизоотолог	Алматы облысы, Кеген ауданы, Кеген ауылы
2.	Муханов Берік Сыбанбекұлы	1987	«Кеген ауданының отбасын қолдау орталығы», әлеуметтік жұмыс жөніндегі маман	Алматы облысы, Кеген ауданы, Кеген ауылы
3.	Ахман Самат Қанатұлы	1979	«Компания Строй Индустрия» ЖШС, директор	Алматы облысы, Талғар ауданы, Бескайнар ауылы
		№ 12 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Жүніс Айбек Мысаұлы	1998	Талғар Мәдениет үйі, көркемдік жетекші	Алматы қаласы
2.	Тусибиянова Гүлжан Нұрбекқызы	1985	«ART PRODUCTIONS» ЖК, басшы	Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы
3.	Джаксымбаева Анара Болатқанқызы	1984	фитнес және би Академиясы, арт-директор	Алматы облысы, Еңбекші-қазақ ауданы, Бөлек ауылы
		№ 13 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Косыбаев Мелис Кенесбекұлы	1969	«Алатау қаласының жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімі» ММ, әдіскер	Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы
2.	Саджанов Алиби Жақсығалиұлы	1962	Жеке кәсіпкер	Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы
3.	Сембаев Амангелді Тлеубердіұлы	1969	«Т. А. С Агросервис» ЖШС, құрылтайшы	Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы
		№ 14 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Бердибаева Галя Телжанқызы	1971	«Алматы облысының мемлекеттік мұрағаты» КММ Талғар филиалы, мұрағатшы	Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы
2.	Нурдаулетов Сұлтан Нұрғайыпұлы	1963	«Хантотас» ШҚ, төраға	Алматы облысы, Талғар ауданы, Панфилов ауылы
3.	Ермаганбетова Мейрамкүл Сағынжанқызы	1971	№2 «Бөбек» бөбекжай-бақшасы, жетекші	Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы
		№ 15 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Касымшал Дарын Әбдіуәлиұлы	1990	Қазақстан ауылдық округінің өрт сөндіру бекеті, өрт сөндіруші	Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Қазақстан ауылы
2.	Надырбаев Серік Дүйсебайұлы	1968	Білім беру ұйымдары қызметкерлерінің жергілікті кәсіптік одағы, төраға	Алматы облысы, Еңбекші-қазақ ауданы, Алға ауылы
3.	Ерғали Динара	2004	Ш. Уәлиханов атындағы орта мектебі, информатика пәнінің мұғалімі	Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Бәйдібек би ауылы
		№ 16 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Болатканова Жамал Сабетқызы	1994	«Түрген ауылдық округі әкімінің аппараты» ММ, жастар ісі жөніндегі әдіскер	Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Қаракемер ауылы
2.	Бименов Бауыржан Мыныханұлы	1970	«Кайнар» ЖШС, басшысы	Алматы облысы, Еңбекші-қазақ ауданы, Есік қаласы
3.	Мұсаханов Райымбек Кенжебайұлы	1999	«Еңбекшіқазақ ауданы әкімінің аппараты» ММ, бас маман	Алматы облысы, Еңбекші-қазақ ауданы, Есік қаласы
		№ 17 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Айдарбаев Мадияр Ғаниұлы	2004	«Еңбекшіқазақ ауданының жастар ресурстары орталығы» ММ, жастар ісі жөніндегі нұсқаушы	Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Қайназар ауылы
2.	Айсина Калдықүл Оспанәліқызы	1964	«Айсина КУ» ШҚ, басшысы	Алматы облысы, Еңбекші-қазақ ауданы, Есік қаласы
3.	Абдыкадырова Жұлдыз Сейтжанқызы	1975	Ж. Бижанов атындағы орта мектеп, директор	Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Қ.Ұлтараков ауылы
		№ 18 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Нуржикеев Кенес Иманжанұлы	1974	Уақытша жұмыссыз	Алматы облысы, Райымбек ауданы, Қайнар ауылы
2.	Аширбаев Марат Тоқтақынұлы	1985	Жеке кәсіпкер	Алматы облысы, Райымбек ауданы, Қайнар ауылы
3.	Малдыбаев Мұрат Қырғызбайұлы	1968	«Нарынқол орман шаруашылығы» Текес ауылының орманшылығы, орманшы	Алматы облысы, Райымбек ауданы,Текес ауылы
		№ 19 бір мандаттық аумақтық сайлау округі		
1.	Амирдинов Вахидин Амирдинович	1976	«Прима-Құс» ЖШС, қоймашы	Алматы облысы, Үйғыр ауданы, Ават ауылы
2.	Хезимов Рустамжан Алимович	1983	«Қарадала» орман шаруашылығы КММ, аңшы шаруашылығының маманы	Алматы облысы, Үйғыр ауданы, Шонжы ауылы
3.	Нурахунов Шухрат Турдахунович	1970	«Прима-Құс» ЖШС, жалпы мәселелер жөніндегі директор	Алматы облысы, Үйғыр ауданы, Шонжы ауылы
4.	Гаитов Рустем Абдузаитович	1966	Алматы қалалық адвокаттар алқасы, адвокат	Алматы облысы, Үйғыр ауданы, Шонжы ауылы

Об итогах регистрации кандидатов в депутаты Алматинскго областного маслихата по одномандатным территориальным округам
(выборы 29 ноября 2026 года)

по состоянию на 18.00 часов 01 ноября 2026 года

№ п/п	Фамилия, имя, отчество	Год рожд.-я	Место работы, занимаемая должность	Место жительство
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 1		
1.	Бейсенов Бексұлтан Бейсенұлы	1995	Агрофирма «Бірлік», агроном	Алматинская область, Балхашский район, село Бирлик
2.	Кожахметов Думан Кожамбекович	1986	Агрофирма «Бірлік», бухгалтер отдела №3	Алматинская область, Балхашский район, село Бирлик
3.	Кыстаубаев Алмас Абдижаппарович	1985	Агрофирма «Бірлік», директор	Алматинская область, Балхашский район, село Бирлик
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 2		
1.	Бейсебаев Тимур Абдукапарович	1975	Средняя школа №118 г.Алматы, учитель географии	Алматинская область, город Қонаев
2.	Рахманова Бибигуль Ербатыровна	1970	Средняя школа-гимназия города Қонаев, заместитель директора по воспитательной работе	Алматинская область, город Қонаев
3.	Алтаев Бахыт Найманович	1974	ИП «Алан», директор	Алматинская область, город Қонаев
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 3		
1.	Шинибаева Анаркул Сериковна	1975	Дом культуры города Алатау, директор	Алматинская область, город Қонаев
2.	Калдыбеков Еркин Мухаммедияевич	1985	ТОО «РСУ-1», менеджер	город Алматы
3.	Нұрғиса Нұрсұлтан Ғазизханұлы	1992	ТОО «РСУ-1», директор	город Алматы
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 4		
1.	Нурдаулет Газиз Сабитович	1993	Средняя школа №3, учитель математики	Алматинская область, Илийский район, село Жапек батыр
2.	Даулбаев Нариман Бауржанұлы	2005	ТОО «Спортивный клуб «Sagadat Batyr», тренер по джиу джитсу	Алматинская область, Илийский район, село М.Түймебаев
3.	Орынбасаров Нұрсұлтан Жумабаевич	1993	ТОО «Спортивный клуб «Sagadat Batyr», директор	Алматинская область, Илийский район, село М.Түймебаев
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 5		
1.	Туймелиев Нурлан Лесович	1966	ИП «Туймелиев», директор	Алматинская область, Илийский район, село Отеген батыр
2.	Сиполла Дарын Сәкенұлы	1995	ТОО «Озон маркетплейс Казахстан», руководитель производства	Алматинская область, Илийский район, село Отеген батыр
3.	Шарипханов Медет Жумахметович	1987	ТОО «ASC», менеджер	Алматинская область, Илийский район, с.Отеген батыр
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 6		
1.	Турапова Меруерт Сериковна	1981	Карасусская библиотека, библиотекарь	Алматинская область, Жамбыл-ский район, село Жанакурылыс
2.	Сарсенова Гульдана Куттыгуловна	1992	Средняя школа ст. Казбек бек, учитель английского языка	Алматинская область, Жамбыл-ский район, станция Қазыбек би
3.	Ушкемпиров Ельдос Жақсылықұлы	1978	К/Х «Мынбай», глава	город Алматы
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 7		
1.	Ералиева Гулим Сергазиевна	1989	Жамбылский районный филиал партии «Әділет», заведующая сектором учета и статистики	Алматинская область, Карасай-ский район, город Каскелен
2.	Кемельбеков Алмас Асильбекович	1973	«Жамбыл-су» МКК, директор	Алматинская область Жамбыл-ский район, село Узынагаш
3.	Молдашева Меруерт Сагындыкова	1980	Совет деловых женщин Жамбылского района, председатель	Алматинская область Жамбылский район, село Каргалы
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 8		
1.	Абдулаев Ринат Фарманович	1988	ТОО «Шебер Билд», начальник участка	Алматинская область, Карасай-ский район, город Каскелен
2.	Байзақова Меруерт Аманбайқызы	1992	Средняя школа с.Кемертоган, учитель русского языка и литературы	город Алматы
3.	Исаева Атлана Жанатовна	1976	ТОО «Atlant Media», директор	Алматинская область, Карасай-ский район, город Каскелен
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 9		
1.	Ашықбаева Салия Куанышевна	1971	Библиотека села Жамбыл, библиотекарь	Алматинская область, Карасайский район, село Жамбыл
2.	Тұрсынғазиев Айдос Қазезұлы	1997	Средняя школа имени Қ.Қошмамбетова», учитель физической культуры	Алматинская область, Карасай-ский район, село Қошмамбет
3.	Ашенов Саян Баймұратұлы	1987	АО «АзияАгроФуд», председатель управления	Алматинская область, Карасай-ский район, село Жибек жолы
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 10		
1.	Жуманов Жанторе Бейбитович	2001	Предприниматель	город Алматы
2.	Тынымбаева Айсулу Кожантаевна	1966	Предприниматель	Алматинская область, Карасай-ский район, село Жандосов
3.	Отембаев Рустем Турсынбаевич	1988	ТОО «Тауекел-Н-Алгабас, директор	город Алматы
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 11		
1.	Ерсариев Медет Даукенович	1984	Отдел ветеринарии Кегенского района, эпизоотолог	Алматинская область, Кегенский район, село Кеген
2.	Муханов Берик Сыбанбекович	1987	«Центр поддержки семьи Кегенского района, специалист по социальной работе	Алматинская область, Кегенский район, село Кеген
3.	Ахман Самат Қанатұлы	1979	ТОО «Компания Строй Индустрия», директор	Алматинская область, Талгарский район, село Бескайнар
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 12		
1.	Жүніс Айбек Мысаұлы	1998	Талгарский Дом культуры, художественный руководитель	город Алматы
2.	Тусибиянова Гульжан Нурбековна	1985	ИП «ART PRODUCTIONS», руководитель	Алматинская область, Талгарский район, город Талгар
3.	Джаксымбаева Анара Болатхановна	1984	Академия фитнеса и танца, АРТ директор	Алматинская Енбекшиказаский район, село Болек
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 13		
1.	Косыбаев Мелис Кенесбекович	1969	ГУ «Отдел занятости и социальных программ города Алатау», методист	Алматинская область, Талгарский район, город Талгар
2.	Саджанов Алиби Жаксигалиевич	1962	Индивидуальный предприниматель	Алматинская область, Талгарский район, город Талгар
3.	Сембаев Амангельды Тлеубердинович	1969	ТОО «Т.А.С Агросервис», учредитель	Алматинская область, Талгарский район, город Талгар
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 14		
1.	Бердибаева Галя Тельжановна	1971	Талгарский филиал КГУ «Государственный архив Алматинской области», архивариус	Алматинская область, Талгарский район, город Талгар
2.	Нурдаулетов Султан Нургаиыпович	1963	СХ «Хантотас», председатель	Алматинская область, Талгарский район, село Панфилова
3.	Ермаганбетова Мейрамкуль Сагинжановна	1971	Ясли-сад №2 «Бөбек», руководитель	Алматинская область, Талгарский район, город Талгар
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 15		
1.	Касымшал Дарын Әбдіуәлиұлы	1990	Пожарный пост Казахстанского сельского округа, пожарный	Алматинская Енбекшиказаский район, село Казахстан,
2.	Надырбаев Серик Дюсебаевич	1968	Локальный професиональный союз работников образовательных организаций, председатель	Алматинская Енбекшиказаский район, село Алга
3.	Ерғали Динара	2004	Средняя школа имени Ш.Уалиханов, учитель информатики	Алматинская Енбекшиказаский район, село Байдибек би
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 16		
1.	Болатканова Жамал Сабетқызы	1994	ГУ «Аппарат акима Тургенского сельского округа», методист по делам молодежи	Алматинская область, Енбекши-казахский район, село Каракемер
2.	Бименов Бауыржан Мыныханович	1970	ТОО «Кайнар Ауыл», руководитель	Алматинская область, Енбекши-казахский район, город Есик
3.	Мұсаханов Райымбек Кенжебайұлы	1999	ГУ «Аппарат акима Енбекшиказахского района», главный специалист	Алматинская Енбекшиказаский район, город Есик
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 17		
1.	Айдарбаев Мадияр Ганиулы	2004	ГУ «Центр молодежных ресурсов Енбекшиказахского района», инструктор по делам молодежи	Алматинская область, Енбекши-казахский район, село Кайназар
2.	Айсина Калдыкуль Оспаналиевна	1964	КХ «Айсина КУ», глава	Алматинская область, Енбекши-казахский район, город Есик
3.	Абдыкадырова Жулдыз Сейтжановна	1975	СШ им. Ж.Бижанова, директор	Алматинская область, Енбекши-казахский район, село Ултаракова
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 18		
1.	Нуржикеев Кенес Иманжанович	1974	Временно не работает	Алматинская область, Райымбек-ский район, село Кайнар
2.	Аширбаев Марат Токтакынович	1985	Частный предприниматель	Алматинская область, Райымбекский район, село Кайнар
3.	Малдыбаев Мурат Кыргызбаевич	1968	«Лесное хозяйство Нарынкол», лесничество села Текес, лесник	Алматинская область, Райымбекский район, село Текес
		Одномандатный территориальный избирательный округ № 19		
1.	Амирдинов Вахидин Амирдинович	1976	ТОО «Прима-Кус», кладовщик	Алматинская область, Уйгурский район, село Ават
2.	Хезимов Рустамжан Алимович	1983	КГУ Лесное хозяйство «Карадала», охотовед	Алматинская область, Уйгурский район, село Шонжы
3.	Нурахунов Шухрат Турдахунович	1970	ТОО «Прима-Кус», директор по общим вопросам	Алматинская область, Уйгурский район, село Шонжы
4.	Гаитов Рустем Абдузаитович	1966	Алматинская городская коллегия адвокатов, адвокат	Алматинская область, Уйгурский район, село Шонжы

● МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТТІҢ МАЙТАЛМАНЫ

ЕҢБЕКПЕН ӨРІЛГЕН 35 ЖЫЛ

Адам өмірінде мамандық таңдап, сол саланың қыр-сырын терең меңгеріп, бір мекемеде ұзақ жыл абыроймен еңбек ету – үлкен жетістік. Ал кәсіпкерлік саласында үздіксіз 35 жыл қызмет атқару – табандылықты, жауапкершілікті және заман талабына сай үнемі ізденісті қажет ететін ерекше еңбек жолы. Осындай ұзақ жылдар бойы кәсіпкерлікті дамытуға, іскер азаматтарға қолдау көрсетуге және аудан экономикасының өркендеуіне өз үлесін қосып келе жатқан еңбек майталмандарының орны қашан да бөлек.

Бүгінгі әңгіме өзегі «Талғар ауданының кәсіпкерлік бөлімі» мемлекеттік мекемесінде 35 жыл мемлекеттік қызметте еңбек етіп келе жатқан Амирханова Жанар Кәдірбекқызы туралы болмақ.

Кәсіпкерлік бөліміндегі отыз бес жылдық қызмет – бір адамның кәсіби ғұмыры ғана емес, тұтас бір кезеңнің шежіресі. Осы жылдар ішінде қоғам да, экономика да, кәсіпкерлікке қойылатын талаптар да талай өзгерді. Сол өзгерістердің барлығын өз көзімен көріп, тәжірибесімен бөлісіп, әр кезеңнің жауапкершілігін абыроймен атқарып келе жатқан кейіпкеріміздің еңбек жолы – кейінгі буынға үлгі боларлық тағылымды тарих.

Еңбек жолын Қазақ КСР Халық ағарту министрлігінде бастаған ол аудан әкімдігінің түрлі құрылымдарында қызмет атқарып, өзін жоғары білікті экономист әрі аса күрделі және төтенше жағдайларда кез келген деңгейдегі мемлекеттік міндеттерді тиімді орындай алатын дағдарыс менеджері ретінде көрсетті.

Оның ауданның тыныс-тіршілігін қамтамасыз етуге қосқан ерекше үлесі COVID-19 пандемиясы кезеңінде айқын көрінді. Қызметкерлердің бір бөлігі қашықтан жұмыс істеу режиміне ауыстырылған кезде, ол әкімдіктегі жұмыс орнында болып, тіршілікті қамтамасыз етудің негізгі бағыттарын үйлестірді. Оның бақылауымен блокпосттардағы тамақтандыру жедел ұйымдастырылып, төтенше жағдайларға байланысты шұғыл шарттар жасалды. Облыстық жедел штабқа оперативтік мәлімет беріп, Алматы қаласы жағынан блокпосттар арқылы өтетін қызметкерлердің аты-жөндерін деректер базасына енгізіп отырды. Оның күш-жігерінің және өзі құрған жедел жұмыс топтары мен чаттардың арқасында өнеркәсіп кәсіпорындары мен дәріхана желісі арасында тікелей үйлесімді байланыс орнатылды. Кәсіпорындар жұмысын тоқтатпай, бетперделер мен қорғаныш халаттарын тігіп, олар халыққа тікелей әрі үздіксіз жеткізіліп отырды. Сонымен қатар Жанар Кәдірбекқызы әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының бағасына күнделікті мониторинг жүргізіп, дүкен сөрелерінің бос қалмауын, халықтың нанмен және бірінші кезектегі қажетті азық-түлік өнімдерімен толық қамтамасыз етілуін қатаң бақылауда ұстады. Бейінді қызметтерді тарта отырып құрылған мобильді рейдтік топтарға жетекшілік етіп, бас мемлекеттік санитариялық дәрігер қаулыларының қатаң сақталуын бақылау мақсатында мейрамханаларға, дәмханаларға және қоғамдық тамақтану нысандарына рейдтік тексерулер жүргізді.

Осы жанның жоғары кәсібилігі оның көпжылдық жоспарлы жұмысымен де дәлелденеді. 2008 жылы негізгі қызметтік міндеттерін атқарумен қатар, жылжымайтын мүлікті заңдастыру жөніндегі комиссия құрамында ауқымды жұмыс атқарып, күн сайын құжаттар қабылдап, жүздеген азаматқа кеңес берді. Тәжірибелі экономист ретінде ол көптеген жылдар бойы өнеркәсіп, инвестициялар, шағын және орта бизнес, сауда, қызмет көрсету және туризм мәселелері бойынша ауданның әлеуметтік-экономикалық дамуының стратегиялық жоспарларын, аумақтарды дамыту бағдарламаларын (АДБ) және әлеуметтік-экономикалық даму бағдарламаларын әзірлеуге тікелей қатысып келеді. Ол алдағы 4 жылға арналған стратегиялық жоспарларды және соңғы екі жыл бойынша егжей-тегжейлі есептерді әзірлейді.

Ол ауданның өнеркәсіп кәсіпорындарының жұмысы тоқтап қалмауы үшін олармен тұрақты түрде талдамалық жұмыс жүргізді, кәсіпкерлерге үздіксіз консультациялық көмек көрсетіп, бизнес-жоспарларды сауатты әзірлеуге жәрдемдесті, даму институттарын, атап айтқанда «ДАМУ» қорын тарта отырып, оқыту семинарлары мен тренингтер ұйымдастырды, инвестициялық жобаларды сүйемелдеуді жүзеге асырды.

Кәсіпкерлік саласындағы қызмет көрсету деңгейі мен сапасын арттыру бағытындағы жұмысының нәтижесінде аудан облыстық деңгейде жоғары жетістіктерге қол жеткізді. Атап айтқанда, оның жетекшілігімен Талғар ауданы «Ақ дастархан» облыстық мейрамханалар байқауында бірінші орын алды.

Мемлекеттік қызметпен қатар Жанар Кәдірбекқызы қоғамдық өмірге белсенді араласып, айрықша маңызы бар азаматтық және қоғамдық ұстаным танытып келеді. 1991 жылдан бастап ол Қазақстан Республикасы Президентін сайлау жөніндегі барлық сайлау науқандарына белсенді қатысып, оларды ұйымдастыруға атсалысты. Сондай-ақ жалпыұлттық референдумдарды өткізуге белсенді түрде қатысты, «ӘДІЛЕТ» партиясының белсендісі болып табылады. Күнделікті қызмет барысында өнеркәсіптік және әлеуметтік нысандарға мониторинг жүргізіп, жаңа жұмыс орындарының ашылуына және әлеуметтік осал санаттағы азаматтарды шағын бизнес саласына тартуға ықпал етеді.

Қызметтік және қоғамдық міндеттерін үлгілі атқарғаны үшін «Қазақстан Республикасының Конституциясына 25 жыл» (2020 ж.) және «Қазақстан Тәуелсіздігіне 30 жыл» (2021 ж.) мерейтойлық медальдарымен марапатталған.

Аудан ұжымында және партия ұйымында ол зор беделге ие, бизнес-қоғамдастық, кәсіпкерлер мен әріптестері арасында жоғары құрметке бөленген. Ол мінсіз адалдығымен, терең жауапкершілігімен және туған өлкесіне шексіз берілгендігімен ерекшеленеді.

Алтынбай ШӘКЕНҰЛЫ.
Талғар ауданы.

● СЕМЕЙ СЫНАҚ ПОЛИГОНЫНЫҢ ЖАБЫЛҒАНЫНА -35 ЖЫЛ

ПОЛИГОННЫН ЗАРДАБЫ ЕЛ ЕСІНДЕ...

Бұрынғы Семей облысындағы әскери полигонды Кеңес одағының басшылары халыққа ашық айтпай, жасырып келген қайғылы қасірет. Көп жыл болған жабық Семей полигоны табиғатқа, сол өңірде тұратын халық пен жан-жануарларға, жарылыстың салдарынан неше түрлі ауыру таратып, тұрғылықты халықтарға қайғы, қасірет әкелді...

Қазақстан жерін-ұзақ жылдар бойы ядролық қаруды сынайтын полигонға айналдырғаны ащы да болса шындық. Қазір радиация салған дерттен айығудың зардабы әлі де бар. Нақты деректерге сүйенсек 1949-1963 жылдары аралығында 11рет ауада және 322 рет жер бетінде жарылыс жасалды. 1963 жылдан бастап ядролық сынақ тоқтағанға дейін 343 сынақ жер астында өтті. Осы сынақтар нәтижесінде «Атом көлі» пайда болды. Ауаға радиоактивті газдар тарады. Жақында Шелек аулы әкімдігінің қолдауымен, Абдуали Хайдар атындағы мектеп әкімшілігі мен мәдениет үйінің қызметкерлері ұйымдастырған «Семей полигоны-қасірет шежіресі» тақырыбындағы жиын осы мектепте өтті. Кездесу-жиынға республика, облыс ардагерлерін шақырып өткізді. Жиынға Ерболат Алиядин ҚР-на Еңбек сіңірген қызметкері, «Алаш-Прайд» спорт клубының Құрметті төрағасы, Республикалық «Ер намысы» қоғамдық бірлестігінің төрағасы, Ресей Болгаро-Чуваш елінің батыры, профессор, «Түрксой» медалінің ардагері Анкара қаласы, Атмоно-Софии академиясының академигі, Москва қаласы, Әлем премиясының лауреаты, Кемелтанушы және еліміздің ұлы тұлғаларының атындағы ордендердің авторы, Семей-Невада қоғамының мүшесі, 1986 жылғы Желтоқсан ардагері, Нұрғайып Мұқиддинов Алматы облысы Чернобль ардагерлері және мүгедектері қозғалысының төрағасы, Талғар ауданының «Құрметті азаматы» Нұрлыбай Мусапиров Алматы облыстық Семей полигоны ардагерлер қоғамы бірлестігінің төрағасы мен бірге Шелек өңірі «Чернобль және Семей полигоны

ардагерлері және мүгедектері» қоғамдық бірлестігінің төрағасы Тұрсын Садвақасов бастаған бірлестік ардагерлері мен ауданға танымал ақсақалдар, мектеп ұстаздары мен оқушылар оз ойларын айтып белсене қатысты. Семей полигонына қатысқандарға Олжас Сүлейменовтың төсбелгісімен бірге аудан әкімдігінің ішкі саясат және Шелек ауылы әкімінің «Алғыс хаттарымен» марапатталды. Мектеп ұстаздары мен оқушылар дайындаған концерт жиынға қатысқандарға арналды. Жиынға келген ардагер қонақтармен ұстаз, оқушылар естелік суретке түсіп, көтеріңкі көңілмен қонақтарды шығарып салды.

Әсет КӨШЕРБАЙҰЛЫ,
ардагер оқытушы ұстаз
«Білім беру ісінің үздігі»,
«Еңбек үздігі», Қоғам белсендісі.
Ащыбулақ ауылы, Еңбекшіқазақ ауданы

● РУХАНИ БАЙЛЫҚ

Кітап – адамзаттың ғасырлар бойы жинаған рухани қазынасы. Ол бізге өткенді танытып, бүгінді бағалауға, болашақты бағдарлауға жол ашатыны білеміз. Биыл 2026 жылы 16 мамырда Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Жарлыққа қол қойып, «Кітап оқу мәдениетін дамыту және зерделі ұлт қалыптастыруды» мемлекеттің стратегиялық міндеті етіп белгіледі және «Озық ойлы ұлт болудың төте жолы – кітап оқу» деп дөп басып айтты. Осы Жарлықтың негізінде елімізде қыркүйек айынан бастап «Кітап оқитын ұлт» республикалық марафоны басталды. Осы орайда кітапқа деген ұмтылыс пен қызығушылыққа қатысты әр өңірлерде, әр түрлі мекемелерде түрлі іс-шаралар өтіп жатыр. Мұндай игі мақсаттағы шараларға көңіл толып, көз қуанары сөзсіз...

«АУЫЛДЫН КІТАП ОҚИТЫН ТҰЛҒАЛАРЫ»

Қай ауылдың да өзіне тән тарихы, өнегелі адамдары, елге сыйлы азаматтары бар. Ал сол елдің рухани деңгейін көтеретін, кейінгі ұрпаққа бағыт-бағдар беретін жандардың бірі – кітап оқитын тұлғалар. Осындай игі істің жалғасы Іле ауданы, Ақсай ауылы, Ақсай ауылдық кітапханасында көрініс тапты. Бүгін, яғни қазанның 6 күні - алтын күздің қоңыр салқын лебі есіп, жапырақтар сарғайып, табиғат сыр шертіп тұрған шақта «Ауыл болып кітап оқимыз – зерделі ұлт болып қалыптасамыз» жобасы аясында «Ауылдың кітап оқитын тұлғалары» атты тағылымды кездесу кеші өтті.

Кітап оқитын адамды сырттай бірден тану мүмкін емес. Бірақ оның сөзіне, ойына, дүниеге көзқарасына қарасаңыз, кітаптың адамды қалай өзгертетінін байқауға болады. Бүгін ортамызға кітапты өмірінің бір бөлшегіне айналдырған ауылымыздың бірқатар азаматтарын арнайы шақырылды. «Кітап оқымайды» деген заманда, қолында кітабы бар, тіпті үйінің төрі мен жастығының жанынан кітабы табылатын ауылымыздың нағыз бай адамдары мен жастардың бастары тоғысқан «рухани қалқан» қалыптастыру жолындағы маңызды қадам болды деп ойлаймын. Бүгінгі жастар – ертеңгі ел тізгінін ұстайтын азаматтар. Олардың санасы смартфондағы қысқа видеомен емес, терең ойлы кітаппен қалыптасуы керек.

Кеш қонақтары ауылымыздың ардагер ұстаздары, Іле ауданының құрметті азаматы Жармағанбетов Совет Жармағанбетұлы, Аналар кеңесінің төрайымы Еркебаева Гүлзира Мырзатайқызы, ардагер кітапханашы Оразмұратова Сәуле Қыдырмұратқызы және өнер жолында жүрген, ауылға сурет салудан өз шеберлігін танытқан Смаков Ернат сынды ауыл тұрғындары өмір жолындағы кітаптың рөлі туралы әңгімелеп, жастарға ақыл-кеңестерін айтты. Олар «Біздің кезімізде кітап тапшы еді, түнде шамның жарығымен оқитынбыз», «Кітап адамды білімпаздыққа, жанашырлыққа, парасаттылыққа баулитынын», «балалық шағында қандай кітап оқығанын, кітаптың өмір жолындағы рөлі» туралы жүрекжарды әңгімелерін айтып, ерекше сезімдерімен бөлісті.

Шара барысында қонақтар «Мен ұсынатын кітап...»,«Кітап оқитын адам қандай болады?», «Кітаптан бір үзінді», «Жастарға айтарым...» және оқырмандардан «Көкейдегі сауал» сынды тақырыптарға кеңінен тоқталып, кітап төңірегіндегі озық ойлар өріс алды.

Ауылдағы ұлағатты ұстаздар мен зейнеткерлердің, өнер адамдарының кітапқа деген құрметі – кейінгі буынға үлкен өнеге. Бір ауылда көп адам кітап оқыса – сол ауылдың рухани ортасы қалыптасады.

Ал рухани ортасы қалыптасқан елдің ойы да, сөзі де, болашағы да кемел болады. Сондықтан бүгінгі кештің негізгі ойы бір ауыз сөзбен:

«Кітап оқитын ауыл – ойлайтын ауыл.
Ойлайтын ауыл – зерделі ұлттың негізі»

Нысанова Айгерім Әміржанқызы
Ақсай ауылдық кітапханасының кітапханашысы

● МӘДЕНИЕТ

АУЫЛДЫ ДӘРІПТЕУ – ҰЛТТЫҚ ДӘСТҮРДІ САҚТАУ

Облыста жыл сайын дәстүрлі түрде ұйымдастырылып келе жатқан ауылдың мәдени әлеуетін саралап, шығармашылық жетістігін, танытуға, озық тәжірибелерді дәріптеуге бағытталған «Ауылым-алтын бесігім» атты аудан, қала мәдениет күндері байқауы Қонаев қаласында жалғасын тапты.

Іс-шара аясында қалалық мәдениет үйі алдындағы алаңда қалалық кітапхананың көшпелі кітап көрмесі, қолөнер шеберлерінің қолынан шыққан ұлттық нақыштағы бұйымдар мен халқымыздың салт-дәстүрлері көпшілік назарына ұсынылды.

Алғашқы болып сөз алған Қонаев қаласының әкімі Асхат Бердіханов «Ауыл-ұлттық тәрбиенің бастауы, салт-дәстүріміздің қайнар көзі. Ауыл мәдениетін дәріптеу-мұрамызды ұлттық сақтау мен ұрпақ сабақтастығын нығайтудың маңызды жолы. Бүгінде Қонаев қаласында мәдениет саласын дамытуға ерекше көңіл бөлінуде. Қалалық кітапхана мен мәдениет үйі жөнделіп, орталық алаңның сахнасы жаңартылды. Сарыбұлақ ауылында мәдени-демалыс клубы ашылды. Қаладағы 10 ескерткішті абаттандыру және қалпына келтіру жұмыстары жүргізілді.

«Қонаев әуендері» ансамблі құрылды. Жастар театры жұмысын бастап, алты спектакльді репертуарына енгізді. Мәдениет қызметкерлері ауылдарға көшпелі концерттер ұйымдастырып келеді. Соның бірі - «Шеңгелді Fest» мәдени іс-шарасы. Бұл бастамалар-ұлттық өнерді қолдауға және қаламыздың мәдени өмірін байытуға бағытталған маңызды қадамдар, - деді қала басшысы.

Одан кейін облыстық мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының басшысы Әнуар Үмбетәлиев жиналған қауымды, мәдени шараның ашылуымен құттықтады.

Шеңгелді ауылдық мәдениет үйі жанынан ашылған Қабан жырау атындағы жыршы-термешілер мектебінің шәкірттері ұлттық өнердің мәйегі болып табылатын өз өнерлерін тарту етті. «Қонаев әуендері» ансамблі ұлтымыздың ұлы тұлғаларының шығармаларын орындап, көпшілік қауымның көңілін сергітіп, өнердің кәусәр бұлағынан сусындатты.

Байқау талабына сәйкес қазылар алқасының назарынан мәдениет үйлерінің ішкі безендірілуі, көгалдандырылуы, төлқұжаттары, жоспары, өткізілген мәдени іс-шаралардың сценарийлері, бағдарламалары мен портфолиолары тыс қалмады. Сонымен бірге қолөнер шеберлері, зергерлер, суретшілердің бұйымдары, ұмыт болған ұлттық салт-дәстүрлерді, аудан, қаладан шыққан ұлы тұлғаларды насихаттау, «Халықтық», «Үлгілі» атағы бар ұжымдардың және жаңадан құрылған театрлардың қойылымдары, «Заң мен тәртіп», «Таза Қазақстан» бағдарламаларының орындалуын да сүзгіден өткізді.

Ұлттық құндылықтарды ұлықтап, төл өнерді өрістететін байқауға облыстық мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының бөлім басшысы Төлеужан Ғұмаров, Қазақстан Жазушылар одағы облыстық филиалының директоры Ержан Тоқтар, ұста Дәркембай атындағы қолөнер музейінің директоры Дәулет Дәркембайұлы, Сүйінбай атындағы облыстық филармония әншісі Мәншүк Тұрсынғазина, «Қобыз сарыны» фольклорлы-этнографиялық ансамблінің көркемдік жетекшісі Бекназар Какалейов «Алтынай» мемлекеттік халық биі ансамблінің бас балетмейстері Ғазиза Абдиева қазылық етті. Олар қатысушылардың орындаушылық шеберлігіне, сахналық мәдениетіне және ұлттық өнерді жеткізу ерекшелігіне баға берді.

Ауылдың қадір-қасиетін түсінетін жандар барда бабаларымыздың мұрасы ешқашан ұмытылмайтындығын байқау барысы анық байқатты. Сонымен бірге Шеңгелді ауылының жас жыршы-термешілері «Текті сөздің төресі-терме» дегендей, халықтық дәстүр негізіндегі терме өнерінің жаңғырып, кең құлаш жаюына үлес қосып келе жатқандарын көрсетті.

Заңғар АЛТАЙ.

● ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚ

Көпшіліктің көңілін көкке жеткізді

Соңғы жылдары халықтың қаперінен шығып бара жатқан асыл қазынамыздың қайнар көзі болып табылатын ұлттық құндылықтарымыз қайта жаңғыра бастады. Оның ауқымында ата-бабамыздан мұра болып қалған салт-дәстүріміз, әдет-ғұрпымыз, салт-санамыз кеңінен қанат жайып келеді. Осы бағытта өтіп жатқан сан-алуан тақырыптағы іс-шаралар да жетерлік.

Күні кеше ғана ауданға жақын орналасқан Әйтей ауылындағы Бектенбай Қосынов атындағы орта мектепте «Дәстүрім – асыл қазынам» аясында «Сәбиді бесікке бөлеу» іс-шарасы болып өтті. Осынау ауыз толтырып айтарлық, жас ұрпаққа тәлімді тәрбие берерлік маңызы зор кешті ұйымдастыруға мұрындық болып, белсене атсалысқан Әйтей ауылдық округінің әкімі Жарқын Қатубаев, ауылдық ардагерлер ұйымының төрағасы Амангелді Шәріпқұлов, «Асыл ана» ұйымының төрайымы Әлия Сатыбалды, мектеп директоры Айман Төлепбергенова.

Ұрпақтар сабақтастығымен ұштастырыла жүргізілген осы бір игілікті іске барлығына да баса назар аударылған екен. Қатынасушылардың басым көпшілігі қазақы ұлттық киімдерін киіп, салтанатты жағдайдың ажарын айқындап аша түскендей әсер қалдырады. Сондай-ақ, ауыл аймағынан шыққан қолөнер шеберлерінің қолынан шыққан алуан түрлі жәдігерлері көңілге көп жайларды ұялатады. Әуелеген әсем ән мен тәтті күй де жаныңызды жадырата түседі. Бәрінен де ауыл ақсақалы Серғазы Қырғызовтың игілікті іс-шараның беташарына жасаған ақ батасы елді елең еткізбей қоймады.

Сонымен жоспарланған бағдарламаға сәйкес «Бесікке бөлеу – ұлттық тәрбие бастауы» атты мерекелік-танымдық кеш өзіндік өрісін тапты. Ғұлама жазушы Мұхтар Әуезов айтып кеткен «Ел боламын десең – бесігіңді түзе!» деген аталы сөзімен астарласып жатқаны айтпаса да түсінікті. Бесікке бөлеудің жөн-жоралғылары көненің көздерінен келе жатқандай өзіндік мәнімен бастау алды. Ақ кимешек киген аналар тобы мен арттарына ерген ізбасарлары мен мұрагерлері жас аналар жағы жан-жағынан қаумалап, бар ынта-ықыластарымен ден қойып тұрды. Ауыл әжесі атанған, ардақты ана Бақытгүл Қуантаева екі дәуір тоғысына сай бесікке бөлеу рәсімін бастап та жіберді.

Қазақы киіз үйдің ішіндегі бұл салтанатты сәттің мәні мен сәніне ешкім де немқұрайды қарай алмады. Өйткені, өмірден бейхабар жас нәрестені бесікке бөлеудің бастан-аяқ қолға алынуына кім болса да қызыға қарады. Олардың көкіректеріне түйгендері мен көңілдеріне тоқығандары көп болды. Бұған әсіресе, жас аналар жағы айырықша қарағаны анық көрініп тұрды. Сәбиді бесікке бөлеп біткен ақ әже алдында тұрған жас аналарға жас нәрестені бесікке бөлеудің қадір-қасиеттерін ұсақ-түйегіне дейін қағыс қалдырмай, басынан аяғына дейін байыппен баяндап берді. Әрине, бұл жағынан жас аналармен қатар қатынасып отырған адамдар да жан-жақтан сұрақтарын қойып жатты. Оларға орнымен орынды жауаптар қайтарылды.

Бесікке бөлеуден кейінгі бесік жыры да бір ауыздан көпшілік тарапынан қызу қолдау тауып кетті. Осы жерде бұрынғылар айтып кеткен «Бесік жырын айтатын келін азайса, ел қорғайтын ер азаяды» деген даналық қағидалары ойға орала береді. Содан құлан-таза арылу үшін қазір бұл көкейкесті мәселе жалпыхалықтық іс болып қолға алыну үстінде. Осынау өзекті мәселені мектеп мұғалімі Тазагүл Хасенова жанды деректер мен дәйектер арқылы жан-жақты бейнелеген. Бұған көрермен қауымның арнайы жасалған сахналық көрністер арқылы толық көздері жетті.

Аталған іс-шараның айтарлықтай ізденіспен қолға алынғаны жиналған қауымды бір серпілтіп тастады. Бұл жөнінде аудандық «Асыл ана» ұйымының төрайымы Ұлтай Бархинова, Жандосов ауылдық ардагерлер ұйымының төрағасы Алмахан Қағазбеков, Райымбек ауылдық ардагерлер ұйымы төрағасының орынбасары Қыдырбай Әбдіразақ, тағы басқа адамдар сөйлеп, жылы лебіздерін білдірді. Аталған іс-шараға деген айтар алғыстары көп болды. Демек, халықтың көңілінен шықты деген сөз.

Қанат ТӘКЕБАЕВ,
ардагер-журналист.
Қарасай ауданы, Әйтей ауылы.

Санитарлық-эпидемиологиялық бақылау басқармасы хабарлайды

Темір тапшылығы жағдайларының алдын алу

Темір тапшылығы – ағзада темір қорының азаюынан туындайтын жағдай. Ол әлсіздік, тез шаршау, бас айналу, терінің бозаруы, еңбекке қабілеттіліктің төмендеуі сияқты белгілермен көрінуі мүмкін. Әсіресе балалар, жасөспірімдер, жүкті әйелдер және бала емізетін аналар темір тапшылығының даму қаупіне бейім.

Темір тапшылығының алдын алудың негізгі жолы – дұрыс әрі теңгерімді тамақтану. Күнделікті ас мәзірінде қызыл ет, бауыр, балық, жұмыртқа, бұршақ тұқымдастар, қарақұмық, көкөністер мен жемістер болғаны жөн. Құрамында темірі бар тағамдарды С дәруменіне бай өнімдермен бірге тұтыну темірдің ағзаға жақсы сіңуіне ықпал етеді.

Балалар мен жүкті әйелдер профилактикалық медициналық тексеруден уақытылы өтіп, қан құрамын бақылауы қажет. Темір препараттарын тек дәрігердің кеңесімен қабылдаған дұрыс. Өз бетінше емделу денсаулыққа кері әсер етуі мүмкін.

Темір тапшылығының алдын алу – дұрыс тамақтану, салауатты өмір салтын ұстану және медициналық бақылаудан уақытылы өтуден басталады. Әр адам өз денсаулығына жауапкершілікпен қарап, әлсіздік немесе басқа да белгілер байқалған жағдайда дәрігерге жүгінуі тиіс.

Жел шешек және скарлатинаның алдын алу шаралары

Бүгінгі таңда балалар арасында жиі кездесетін жұқпалы аурулардың бірі – жел шешек және скарлатина. Бұл аурулар әсіресе ұйымдасқан ұжымдарда – балабақша, мектептерде – тез таралатындықтан, ата-аналар мен тәрбиешілердің алдын алу шараларын білуі өте маңызды.

Жел шешек (ветрянка) – алдын алу шаралары

Жел шешек ауа-тамшылы жолмен оңай тарайды және жұқпалылығы өте жоғары.

Аурудан қорғаудың негізгі жолдары:

Ауру бала анықталған жағдайда:

Ұжымдағы балаларды 14–21 күн медициналық бақылауға алу;

Науқас баланы толық сауығып, бөртпелері қабыршықтанып түскенге дейін оқшаулау.

Бөлмелерді жүйелі түрде желдету, дымқыл тазалау, кварцтау.

Балалардың жеке гигиенасын бақылау: қол жуу, жеке сүлгі, жеке заттарды қолдану.

Иммунитеті төмен балаларға контактіден кейінгі қорғаныс шараларын қолдану.

Скарлатина – алдын алу шаралары:

Скарлатина – А тобының β-гемолитикалық стрептококк қоздыратын, қызылша-тәрізді бөртпемен өтетін жұқпалы ауру. Негізгі алдын алу жолдары:

Ерте анықтау және оқшаулау – скарлатинасы бар анықталған баланы дәрігер жазғанға дейін кемінде 10 күнге оқшаулау.

Бала ұжымындағы барлық контакт болған балаларды 7 күн бақылауға алу.

Сынып, топ бөлмелерінде:

Күнделікті ылғалды тазалау;

Жиі желдету;

Ойыншықтар мен үстелдерді дезинфекциялау.

Балалардың жеке гигиенасын үйрету: қол жуу, жеке ыдыс пен сүлгіні пайдалану.

Ата-аналарға инфекция белгілерін білу: тамақ ауруы, қызба, бөртпе, бас ауруы, әлсіздік. Ерте жүгіну ауыр асқынулардың алдын алады.

Иммунитетті нығайту: дұрыс тамақтану, жеткілікті ұйқы, таза ауада жүру.

Жел шешек пен скарлатина – алдын алуға болатын аурулар. Санитариялық-гигиеналық талаптарды сақтау, ерте анықтау және оқшаулау – балалар денсаулығын қорғаудың ең тиімді жолдары. Ата-аналар мен педагогтар ортақ жауапкершілік танытқанда ғана балалар ұжымында жұқпалы аурулардың таралуын төмендетуге болады.

Құс тұмауының алдын алу

Құс тұмауы – құстар арасында кең таралатын, адамға да жұғуы мүмкін вирустық инфекциялық ауру. Аурудың алдын алу үшін санитариялық және ветеринариялық талаптарды сақтау маңызды.

Құс тұмауының негізгі таралу көздерінің бірі – ауру және өлі жабайы немесе үй құстарымен байланыс. Сондықтан тұрғындарға белгісіз себеппен өлген немесе ауру белгілері бар құстарға қол тигізбеу, оларды өздігінен ұстап, союға және пайдалануға болмайтынын ескертеміз.

Үй құстарын ұстау кезінде қора-жайларды таза ұстау, тұрақты дезинфекция жүргізу, құстарды жабайы құстармен байланыстан қорғау қажет. Құстарды сатып алу кезінде олардың ветеринариялық құжаттарының болуына назар аударған жөн.

Құс арасында жаппай қырылу немесе ауру белгілері байқалған жағдайда бұл туралы дереу ветеринариялық қызметке хабарлау қажет.

Сонымен қатар, құс еті мен жұмыртқасын тағам ретінде пайдаланғанда оларды жеткілікті деңгейде термиялық өңдеу маңызды. Жеке бас гигиенасын сақтау, құс өнімдерімен жұмыс істегеннен кейін қолды сабынмен мұқият жуу да аурудың алдын алудың тиімді шараларының бірі.

Санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасы тұрғындарды сақтық шараларын сақтауға және құс тұмауының алдын алуға жауапкершілікпен қарауға шақырады. Халықтың санитариялық сауаттылығы мен қауіпсіздік талаптарын сақтауы – инфекцияның таралуына жол бермеудің маңызды кепілі.

Н. МЕДЕТОВ,
«Қонаев қаласының санитариялық–эпидемиологиялық бақылау басқармасының бастығы

АЛАТАУ Ардагері
Басылым 2023 жылғы 7 қыркүйектен шыға бастады

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:
«Ардагер ұйымы»
Республикалық қоғамдық бірлестігі
Алматы облыстық филиалы
Директор:
Ерболат ТҰРЫМБЕТОВ

БАС РЕДАКТОР:
Роза Айдарбекова
Тел.: 8 777 251 9310

ТІЛШІЛЕР:
Алтынбай Сиқымбек
Тел.: 8 705 965 3661
Рамазан Елешев
Тел.: 8 747 706 1334

Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.

«Алатау ардагері» газетінде жарияланған материалдарды көшіріп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты керек.

Газет аптасына 1 рет – жұма күні шығады

Суреттердің сапасы үшін редакция жауап бермейді.

Қазақстан Республикасы Ақпарат және даму министрлігінің Ақпарат комитетінде 2023 жылдың 21 тамызында тіркеліп KZ91VPY00075894 номерлі куәлігі берілген.

Газет «Алматы-Болашақ» акционерлік қоғамының баспаханасында басылды. Алматы қаласы С.Мұқанов көшесі, 223-В.

МЕКЕНЖАЙЫМЫЗ:
Қонаев қаласы, Жамбыл көшесі, 13/1.

«Алатау ардагері» газеті басылымының бүгінгі санның таралымы – 4327
Тапсырыс №2560
Индексі – 65472.